

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRA BEDSTEMORS HUS.

Om mine Bedsteforældre,
Justitsraad Christian Noe Fenger og Louise Christensen,
og deres Forældre, samt om deres Datter Hanne Fenger.

Skrevet for Familien
af
Harald Holck

Holte 1956.

Bedstemor, hvis fulde Navn var Lovise (Louise) Georgine Gabrielle Fenger, f. Christensen, blev født paa Christianshavn d. 16.9.1814 og døde d.12.3.1901 paa Frederiksberg. Hun opnaaede alt-saa at blive 86 Aar gammel.

Hendes Far var Hans Georg Christensen, f.18.1.1777 paa Christianshavn, + 19.7.1846 i Ørdrup, 69 Aar gl. Han var Søn af Grosserer Knud Christensen (1739-95) og Barbara Christiane Faber (1742-1807), der blev gift 1771. De havde 8 Børn. - Georg Christensen fik Borgerskab som Grosserer 26.7.1799 og blev Medejer, 1824 Eneejer, af Firmaet "Christensens Sønner og Harboe"; han fik desuden 14.9.1806 Borgerskab som Brygger og drev ogsaa et Sukkerraffinaderi. Han var en af Københavns 32 Mænd 1827-33, blev i 1831 Repræsentant i Nationalbanken og 25.4. 1833 Direktør i Banken. Han ejede fra 1808 Faderens Gaard, Matr.Nr. 8 i Brogade (senere Gade Nr. 15), og havde desuden Gaarden Kompagnistræde Matr.Nr. 70 (nu Gade Nr. 20) og tillige Landsted, Matr.Nr. 15a og 15b i Ordrup, købt 27.6.1810; det hed "Mineslyst".

Hendes Mor var Marie Sophie Pay, f.12.8.1774 i Kbhvn., gift 5.6.1801 i Kbhvn., + 22.2.1852 paa Christianshavn, 77 Aar gl. Hun var Datter af Urtekræmmer og Eddikebrygger i Kbhvn., Ejer af Gaarden Nr. 10 Ved Stranden, Hans Pay (1738-77) og Metta Christina Collstrop (1750-1834), der blev gift 1773.-Senere blev hun gift med Urtekræmmer (Thehandler) Søren Christian Sundorph (1743-94). Hun havde i første Ægteskab 3 og i andet 5 Børn. - Sophie Pay havde d.2.8.1797 i Kbhvn. ægtet Kasserer i Handelshuset Cramer Nicolai Ernst Fenger, f.8.12.1762 i Kbhvn. (Søn af Grosserer Peter Fenger), men han døde allerede d.3.9.1798 i Kbhvn. Af dette Ægteskab havde hun en Datter Mette Elisabeth (Lise) Fenger (1798-1847), gift 1827 med Etatsraad Frederik Hjort (1797-1869).

Der findes intet Portræt af Bankdirektøren, men Bedstemor fortalte, at han lignede sin Mor meget; hans Næse havde samme Form som hendes; han havde graa Øjne. Af hende har jeg et lille Profilpor-træt, stukket af Flint; Næsen er kroget i en usædvanlig fin Kurve; Hagen er stærk.

Af Bedstemors Mor som ung findes der et ganske lille, ovalt, oliemalet Portræt, der senest tilhørte min afdøde Kusine Kirsten Noe Fenger Meyer, f. Ipsen (1881-1947). Af dette Portræt har jeg taget et Fotografi. Hun ser lige paa en med sine meget mørke, levende Øjne og løfter de smalle, mørke Øjenbryn, som om hun var ivrigt optaget af noget, og der er et let, skælmsk Smil om hendes Mund, som om hun hørte, eller selv var ved at sige, noget morsomt; hun ser godt ud - og meget opvakt. Det svære mørke Haar, der synes at være holdt sammen af 2 smalle Perlebaand, falder i Lokker lidt ned i Panden og langt ned om Halsen og over Skuldrerne. Hun er i en lys Empire - Kjole med rund Udskæring, og om Halsen har hun en Række meget store Perler af Maanesten. (Dette Halsbaand ejes nu af min Søster Agnete).

- De havde i deres Ægteskab 9 Børn, hvoraf Bedstemor var det yngste. Nærmere Oplysninger om Familierne Christensen og Pay findes i S. Elvius: "En slesvigsk Slægt" (1911) og L.P. Jessen: "Legatstifterinden Vilhelmine Severine Christensens Slægt" (1913). - I Elvius' Bog er der Portrætter af Sophie Pay og hendes 1. Mand; hendes Billede er efter et Daguerreotypi fra hun var meget gammel; jeg har et lignende, men uklart. Desuden har jeg noteret, at hendes og hendes første Mands Portrætter er gengivet i F. Hjort: "Slægten Gjerlöff"; her findes ogsaa S. 154 aftrykt en Sang paa hendes 56 Aars Fødselsdag i 1830 og hendes første Mands Gravskrift, forfattet af hans Bror Rasmus Fenger, og der er gengivet et Portræt af "en ubekendt Fenger", der meget ligner Rasmus Fenger. - Et eneste Stykke Papir med hendes Haandskrift er bevaret (hos mig); det viser hende fra hendes husmoderlige Side og meddeler her som et Kuriosum, der maaske kan interessere hendes kvindelige Efterkommere:

"Min gode Jomfrue Kielsen, tien mig i at skrive paa denne Sædel, hvorledes de laver deres Vafler. - en anden gang vil ieg være dem til Tieneste igien.

M.S. Christensen.

$\frac{1}{2}$ pund smeltet Smør kommes i 1 Pæl lunken Melk, 1 pund Mel røres ud deri; saa kommes 3 Pæle Melk i og 4 Æg, 2 af gangen. Æggene kommes i førend de 3 Pæle Melk; lidt Cardemomme og Gær."

^{tid} Mors ældste Søster, Oberstinde Helene Ipsen (1844-1916), har i sin fortalt mig en Del om Bankdirektør Christensen og hans Hustru, naar jeg besøgte hende i hendes Hjem, Lindevangen 3, paa Frederiksberg; jeg gjorde omhyggelige Notater og udformede dem straks, da jeg kom hjem. Hun omtalte ham som stor Korngrosserer og sagde, at

han boede i hele Huset, Brogade Matr.Nr. 8, og desuden havde Forretningslokaler, Pakhus og Stald. Han havde eget Køretøj, 2 Par Heste; Kusk og Karl boede i Huset. Han var bl.a. Stænderdeputeret i Roskilde, hvortil han ofte kørte i sin egen Vogn (han og Grosserer H.P. Hansen skiftedes til at køre for hinanden). Naar Christianshavns Grossererere kørte Kanetur Nytaarsdag, kørte han i den forreste Kane med sine 2 Døtre; i den næste Kane kørte hans ældste Søn med sin Dame. Han kørte ogsaa altid til Teatret, og Kusken stod saa med Tøjet og ventede, til Forestillingen var forbi.

Lejligheden i Brogade havde 6 Fag, som hans Hustru "kunde illuminere med Sølvstager". Trappegangen brugtes som en Entré, hvor man hængte sit Tøj fra sig, og hvorfra man gik lige ind i Stuen. Der var en stor Sal med et Loftsmaleri, Amor paa en Ørn, og Loftet var malet saaledes, at det gjorde Indtryk af at løfte sig i Vejret. Gardinerne var af Silke med laksefarvede og grønne Striber, Møblerne var af Birketræ med udskaaret Egeløv og havde samme Betræk; de var i Empirestil og bestod af en meget stor Skabssofa, et stort Bord og en Del Armstole og andre Stole. - Jeg har i sin Tid set dem hos Bedstemors Søster "Tante Mine", Vilhelmine Severine (1812-1902); hendes Lejlighed Bernstorffsgade 1. Paa hver af Sideskabene stod en meget stor Porcellæns - Vase med malet Dekoration, vistnok ogsaa fra hendes Forældres Hjem. (Alt dette tilhørte senere Kirsten Meyer, f. Ipsen) - I Salen i Brogade stod tillige 2 forgyldte Rococo-Konsoller med Plader af sort Marmor, isprængt hvidt; over dem hang 2 vældige, aflange Spejle i riflede Gulddrammer. (Jeg har en af Konsollerne, min Søster et af Spejlene).

Tante Helene sagde endvidere, at Bankdirektør Christensen var meget konservativ, men ikke udpræget national; han interesserede sig meget for fremmede Sprog og ønskede ogsaa, at Børnene skulle lære Sprog, hvorfor han holdt en "Læsetaske", udelukkende med udenlandske Bøger. Han havde sine bestemte Meninger og var ikke tilbøjelig til at gaa ind paa andres. - Han vilde have samlet en meget betydelig Formue, hvis han ikke var gaaet op i sine offentlige Interesser, og hvis han ikke tilsidst havde overladt Forretningens Bestyrelse til Sønnen Niels Christian. - Denne, der var født 1807 og døde 1892, var ogsaa Grosserer, Eneejer af Familiefirmaet 1846-82 og af Familiegaarden 1853-72, og 1858-84 Kommunalrevisor i Kbhvn., gift 1838 med sin Kusine Hanne Sophie Pay (1811-97). Han gjorde i 21 Aar Tjeneste i det borgerlige Artilleri, hvorfra han 1848 fik Afsked som Kaptajn.

Hver Nytaarsaften holdt Bankdirektøren et stort Bal; han vilde danse ind i det nye Aar. - En Gang skulde hans Døtre Louise og Mine og nogle af deres Søskende til Kostumebal i "Det venskabelige Selskab". Han var en munter Mand og plejede ellers at gaa med til Selskabets Fester; men denne Gang vilde han ikke med; deres Broder Christian kunde følge dem. "Naar I kommer hen paa Ballet", sagde han, "vil der straks komme en Harlekin og danse med Mine, og en Pjerrot med Louise." Det slog ogsaa til: Harlekin mødte op af sig selv; det var en ung Mand, der boede lige overfor deres Hus og genkendte Mine, da han havde set hende sidde ved Vinduet og sy paa sin lyserøde Kjole til Ballet. Pjerrot var nok blevet bestilt af Broderen. Efter en Dans havde Louise sat sig hen ved et aabent Vindue for at hvile sig lidt. Der kom saa straks en Munk hen og satte sig paa samme Bænk; hun rykkede lidt bort, men Munken fulgte efter; han sad først et Øjeblik ganske rolig saa pegede han paa Vinduet og gik igen. Efter den næste Dans gentog Scenen sig, men nu fik hun Øje paa Munkens Fødder og opdagede, at det var hendes Far.

En Dag havde han og Louise talt om at gaa lange Ture, og hun havde sagt, at han ikke kunde gaa hende træt. Han foreslog hende saa en lille Spaseretur, og de gik saa fra "Mineslyst" over Lyngby til Frederiksdal og tilbage igen. Hun vilde naturligvis ikke indrømme, at hun var træt. Om Eftermiddagen kom han saa ind igen og spurgte, om "Louise, som ikke var træt", vilde gaa en lille Tur, og de gik saa igen en Tur ned til Klampenborg og tilbage. Hun vilde alligevel ikke give sig, men næste Dag var hun saa mør, at hun næsten ikke kunde røre sig.

- Han havde en Hjertefejl og døde af Aareforkalkning efter en Spaseretur fra "Mineslyst" ned til Kysten sammen med sine Døtre Mine og Nicoline Christiane (1802-53), begge ugifte. Han sank om ved Grøften udfør Suhrs Landsted, men vilde ikke have Vogn fra Suhrs, skønt han godt kendte dem, og Mine maatte løbe hjem efter Vogn til "Mineslyst". - Ved hans Død skrev et Blad: "Kiøbenhavns hæderligste Bankdirecteur er død!" I Berlingske Tidende og Adresseavisen for 25. 7.1846 stod der følgende Bekendtgørelse:

"At min kjære uforglemmelige Mand, Grosserer og Bankdirecteur Hans Georg Christensen Natten mellem d. 19de og 20de dennes i sit 70de Aar, ved en pludselig og dog rolig Død blev berøvet mig og Børn, bekjendtgjøres herved for Slægt og Venner af hans dybtsørgende Enke

- Sophie Pay havde, 20 Aar gl. staaet paa Børstrappen, da Christiansborg Slot brændte 1794, og derfra set Prismekronerne styrte ned og Prismerne drysse i Ildhavet. - Hun var meget smuk og blev en udmærket Husmoder og en brillant Værtinde, men havde det ikke let med Børnene, hvoraf flere var meget hidsige. Hun kunde rigtig glæde sig over alle de smaa Ting (som da hun første Gang var i "Tivoli" med sin Datter Louise og hendes Mand Christian Noe Fenger). - En Dag havde hun vist sine Børn Indholdet af sit Sølvskab. Der var kostbare Smykker og flere Guldure med Diamanter; her gemtes ogsaa en Del ostindiske Silkestrømper og Silketøjer. Om Aftenen, da hun var gaaet i Seng, kom hendes Mand op til hende: "Jeg kan mærke Røg; der maa være glemt en Lysestage et eller andet Sted!" - "Nej, alle mine Lysestage har jeg netop talt og stillet nede paa Køkkenbordet." - "Ja, men der er stærk Røg herinde". Han gik saa Huset grundig igennem og fandt Sølvskalet tømt for Værdisager og fyldt med Gløder; der var ogsaa en Del forbrændte Strømpekafter. Det viste sig, at deres svenske Pige, der om Formiddagen havde set, hvad Skabet indeholdt, var flygtet med de værdifulde Ting. Da der kunde vente hende en haard Straf, ville han imidlertid ikke have hende eftersporet. - Dette Sølvskab er et højt, fladt Mahogni-Hjørneskab med 2 Sæt Døre over hinanden. (Det blev senere af Mors Søster, Tante Hanne (1846-1908) omdannet til Bogskab. Maaske er den løse Mahogni-Balustrade, af smaa buttede Søjler og prydet med 1 stor og 2 mindre Mahogni-Vaser, der nu staar ovenpaa Skabet, blevet udført ved denne Lejlighed. Skabet tilhører nu mig.)

Efter Bankdirektørens Død spurgte hans Hustru sin Svigersøn Christian Noe Fenger, om han mente, hun nu havde Raad til at holde Køretøj. Det mente han ikke, men herover blev hendes ældste Søn Knud Christensen vred: Hans Mor skulde have det, som hun var vant til, og det skulde Svogeren ikke blande sig i; han skulde nok selv betale det. Ellers kom de godt ud af det sammen, men han kunde være vanskelig, og dette var rimeligvis Grunden til, at han fik sin Afsked 53 Aar gl. - Knud Christensen (1803-80) blev Student fra Herlufsholm 1822, cand. jur. 1827, Kancellist i Generalkommissariatskollegiet 1832, Krigskancellisekretær 1835, Fuldmægtig 1836, Krigsassessor 1840, Kontorchef 1842, Krigsraad og Ridder af Dbg. 1845, Kommitteret hos Chefen for Arméens Intendantur 1848, Chef for Intendanturens 1. Kontor s.A., Dannebrogsmænd 1850, Generaldecisor for Arméens Revisionsvæsen 1851, Etatsraad 1853. I 1856 blev han afskediget og samtidig udnævnt til Konferensraad. 3 Aar senere fik han imidlertid, efter Sigende ved Angifning fra Svogeren Broder, Finansminister, dr. med. Emil Fenger, Stillin-/
gen som

Direktør for de militære Underklassers Pensionering og Invalideforsørgelsen. Han havde selv skrevet Forslaget til Invalideloven. Han var ugift, og hans Søster Mine styrede Huset for ham.

- Min Oldemor Sophie Christensen maa have beholdt "Mineslyst" til sin Død. Det var (efter Eiler Nystrøm) en af de betydeligste af de Lystgaarde, der omkring 1800 begyndte at rejse sig paa de gamle Markvange ved Ordrup By. Den daværende Assessor i det danske Kancelli Christian Knudsen (1752-1813), der døde som Konferensraad og var gift med Sara Thomine Klingenberg, købte i 1799 7 Tdr. Land af Holmegaardens Jorder og opførte der en Lystgaard, som han (efter Nystrøm) gav Navn efter sin Hustru og beholdt til 1810, altsaa netop til det Tidspunkt, da min Oldefar Christensen købte den. (Morsomt nok var min Oldemor Henriette Holck, f.Lund, bedste Veninde med Fru Sara Knudsen - hun skriver sig saaledes i Henriette Holcks Stambog - , og ligesom Fru Knudsen vides at have været paa Besøg hos hende i længere Tid, har hun sikkert besøgt denne paa "Mineslyst"). Fra 1852, det Aar min Oldemor Christensen døde, ejedes Ejendommen i lang Tid af Apoteker J.C.Hauberg, der delte den i 2 Lodder; senere er den, efter at dens Hovedparcel, der et Par Aar havde tilhørt Justitsminister P.A.Alberti, i 1908 var indgaaet i hans Fallitbo, yderligere udstykket og Huset ombygget; det kom da til at hedde Ordruplund (senere Københavns Sygehjem).

I 1868 fik mine Bedsteforældre Fenger til deres Sølbryllup en (i en Avismappe indsat) oval Tegning af "Mineslyst", udført af Apoteker Haubergs Søn, den senere kendte Møntforsker og Museumsinspektør Peter Chr. Hauberg (f.1844), der i 1870 blev Elev ved Kunstakademiet og i nogle Aar udstillede som Landskabsmaler. Tegningen, som jeg ejer, er fint og omhyggeligt udført. Man ser fra Vejen ind mod Huset. Foran det er der et Tremmerækværk - til den ene Side anbragt ovenpå et Stendige - med en stor Aabning midt for mellem 2 høje Stolper.

Tæt ved Rækværket staar 7 højstammede høje Træer, 5 foran og 2 bagved. Paa hver Side af Portaabningen, lidt derfra, staar der en lav Bæk. Hovedbygningen er ikke ret stor, men ser meget hyggelig ud. Midt for er Indgangsdøren med Glasruder i den øverste Del, over den en Karnis. Paa hver Side af Døren er der 3 høje, ret smaarudede Vinduer. Baade Døren og Vinduerne er forsynet med Skodder. Façaden er vist pudset, med Kvaderstens-Inddeling. Huset har et meget højt Straatag med en høj stråtekt Kvist med 2 Vinduer. Ved hver Side af Huset ligger der en høj, ligeledes stråtekt Bindingsværksbygning

med et Loftsvindue i Gavlen, der vender ud til Vejen; ved den ene Bygning staar der en Vandpost. I Baggrunden og ved Siderne skimter man store Træer i Haven.

Tante Helene har fortalt, at hun i sin tidlige Barndom efter Bankdirektørens Død ofte var paa "Mineslyst", hvor hendes Mors Familie samledes om Søndagen. Hendes Mors yngste Bror, Lauritz Peter Christensen (1810-79) havde nemlig foreslået Familien Fenger, at de skulde køre ud sammen hver Søndag i de 3 Sommermåneder. Han selv vilde møde med Winnervognen (en Vognmand skyldte ham Penge og afbetalte paa denne Maade sin Gæld), Louise Fenger havde Maden med, hendes Mand sørgede for, at Kaffen blev varmet, og hendes Farbror Christen Wöldike Christensen (1783-1856), der ogsaa var med, betalte Drikkepengene; den sidste var en elskværdig gammel Pebersvend, der boede i Pensionat og levede af sine Penge. Laurits C. sad efter eget Ønske altid ved Siden af Kusken, Christian Fenger paa Tjenersædet, Christen C. og Louise F. og hendes Børn Helene og Hanne inde i Vognen. Køreturen gik til Skovene nordpaa. "Onkel Christen" vilde helst til Rungsted, for her var der i Kroen en god Lænestol, hvor han kunde faa sin Middagslur, men oftest kørte de til Vedbæk og spiste Frokost ved "Kjørøm". Hveranden Søndag kørte de herfra til "Mineslyst" og spiste til Middag der. Denne Ordning varede i 4 Aar. (Tante Helene skriver i sine "Erindringer fra mit Hjem" om en af disse Ture til Rungsted: "Paa det sidste Stykke blev vi Børn trætte og hittede paa, at vi vilde sidde udenpaa Vognen, det var morsommere end at sidde artigt hos Moder; saa gik Hanne op paa Kuskesædet hos Onkel Lauritz, medens jeg foretrak Tjenersædet hos Fader, og Moder og Onkel Christen fyldte saa kun lidt i den store Vogn. I dette Optog mødte vi Kong Frederik d. 7^{ende}, man holdt, Herrene skulde jo hilse, Børnene var meget generende, og Kongen lo muntert ved Synet af denne Vogn med de mange udvendige Passagerer. Men Børnene havde moret sig.")

- Lauritz Christensen fik i 1836 Borgerskab som "Interessent i Urtekræmmerlauget". Han skal have haft et aabent Øje for Tidens Krav i alle Henseender, men kom let paa Kant med Folk, Han havde imidlertid udpræget Forretningstalent, udførte heldige Spekulationer og tjente en meget betydelig Formue, der ved hans Død - han var ugift - deltes mellem hans Halvsøster Eises 2 Børn og hans dalevende Helsøskende: 1) Knud, 2) Andrea Marie (1810-88), gift med Proprietær Niels Christensen (1830-82), af en anden Slægt, separate-

ret 1869,³⁾ Christian, ⁴⁾ Mine og ⁵⁾ Louise. Om Størrelsen af Lauritz Christensens Formue kan man danne sig en Forestilling, naar man ser, at Arven efter hans Søster Louise udbetaltes hendes Børn med ialt ca. 181.000 Kr. (Af hans Søskende er endnu ikke nævnt Hansine Frederikke (1805-76)⁺), gift 1836 med Isenkræmmer, Oldermann Hans Christian Dohler (1796-1854); de havde ingen Børn. - Der havde ogsaa været en tidligere Lauritz Peter Christensen (1809-10)). Lauritz Christensen havde i 1843 købt den Ejendom, hvor han havde sin Forretning, Frederiksberggade Gade Nr. 22, men solgte den igen 1863. I 1872 købte han af sin Bror Christian Familiegaarden i Brogade, der dog efter hans Død i 1879 gik ud af Slægtens Eje. - Nu eksisterer hverken Gaarden eller Gaden mere; Brogade blev sløjfet i 1938.

Sophie Christensen, f. Pay, maa have ejet Gaarden til sin Død 1852, da hendes Søn Christian først 1853 fik Skøde paa den.

Af Møbler, der har staaet i Lejligheden, kender jeg - foruden de tidligere nævnte - en meget fin lille lukket Servante af Citrontræ. Træet til den havde Sophie Pays første Mands Bror, Kaptajn Jørgen Fenger (1765-1826), der havde staaet i Asiatisk Kompagnies Tjeneste, men senere blev Proprietær, bragt hjem fra Kina og foræret hende. (Den tilhører nu min Bror Poul). - Til hendes Bryllup med N.E.Fenger havde han ogsaa hjembragt et kinesisk Stel med paamalet F., hvori man tydeligt genkendte hans Haandskrift. (Det tilhørte senere Kirsten Meyer). - Endvidere var der et stort, buet Mahogni-Hjørneskab med en Ægstav foroven og en lille buet Mahogni-Piedestal med Indlægning, bragt som Sølvskab (begge hos Poul), et stort, ovalt Mahogni-Sybord og en lille "Stuntjener" med bevægelig oval Plade (hos Agnete), og et højt smalt Mahognispejl med Indlægning (hos Poul). Af større Sølvstøj var der en Empire-Kaffekande (Agnete) med tilsvarende Sukkerskaal og Flødekande (hos min Bror Gustav), 2 Empire-Stager (samme) og 2 (Poul) samt 2 Stager (Kirsten Meyer), og en Bordklokke (hos mig), desuden 2 smukke, lave, forsøvede Empire-Stager (hos mig). Der var ogsaa 4 store, baadformede Saltkar paa Fod, af Plet og med blaa Glasskaale (Gustav). Fremdeles er der bevaret et meget gammelt, højt Glas paa Fod med indsløbne

⁺) En Navneklud, syet af hende i 1815, med hendes Forældres og Halv- og Hellsøskendes Forbogstaver, er havnet hos mig. Jeg har ogsaa en lukket Mahogni-Servante med buet Dør, som hun har ejet. - Hendes Bror Christians Datter Betty og Louise Fengers Døtre arvede hende.

Figurer, Jæger, Hund og Hjort (hos mig). Af Porcellæn var der en meget stor, oval Terrin af gammelt københavnsk Porcellæn (hos mig) og 2 Par kinesiske Kopper, uden Hank, med blaa og røde Blomster (hos min Datter Vibeke). Af mere personlige Ting var der Sophie Pays Brudevifte af Elfenben, udskaaret i Kina (Kirsten Meyer), og en anden kinesisk Elfenbensvifte (Poul) samt en smuk lille, sort Silkemappe, prydet med meget fint udførte Blomster i farvet Silkebroderi (hos mig); i Mappen ligger pudsigt nok endnu en til hende stilet Opskrift paa "Søde eller Syster Kage." Ved sit første Bryllup fik hun et stort ovalt Hængesmykke, senere tillige forsynet med Bøjlenaal, saa at den kan bruges som Brosche. Kanten og Bagsiden er af Guld; paa den sidste er graveret Bogstaverne M.S.F.. Forsiden, der yderst har en Kant af Perler, sat i fint udarbejdet Guld, har i Midten en stor Diamant, omgivet med spidse, smaa Diamanter, som Straaler fra en Stjerne. Udenom er der en Række smaa Diamanter, sat i en fint takket Sølvring. Bunden er dyb blaa og ser ud som blaat Glas, slebet paa Undersiden i Form af Straaler, der udgaar fra Midten. (Dette sjældent smukke Smykke skænkede Tante Hanne mig, da jeg var ganske ung, for at jeg skulde give det til min tilkommende Hustru; det blev anvendt efter Bestemelsen og vakte stor Glæde). Desuden havde hun en mindre, tilsvarende Ring, senere omdannet til Brosche, og nogle tilsvarende Ørenringe (alt senere hos Kirsten Meyer), en tilsvarende Guldring (hos Poul) og en lang Guldhalskæde med tilsvarende Laas (hos Agnete). Endelig havde hun 2 store Øreløkker af Perlemor, besat med Perler (Gustav) og en Brosche med en stor Saphir, indfattet i fint udarbejdet Guld (?). - Bankdirektør Christensens store Guldur (der tilhørte Gustav) blev stjålet. - Jeg ejer et meget smukt malet (bl.a. ses en i hvidt malet Blomsterkurv paa blaa Bund) og med fine Metalornamenter forsynet Nytaarskort, som min Oldefar har modtaget, da han var knap 21 Aar gl.: "An meinen besten Freund H.G.Christensen, Flensburg den 1te Jan. 1798."

-Wenn auch alles eitel ist,
Soll es doch Ihr Glück nicht werden,
Bis zur längsten Lebensfrist
Steh es dauerhaft auf Erden,
Und wann alles sinkt und bricht,
Breche unsre Freundschaft nicht.

von

M. Jürgensen,"

-Jeg vil gerne her skrive lidt om Bedstemors Søster, Tante Mine, Vilhelmine Severine Christensen, f.18.12.1810 paa Christians-

havn, + ugift 25.1.1902 i Kbhvn., 91 Aar gl. - Jeg har kendt hende godt, jeg havde været Student i flere Aar, da hun døde. -Hendes Søsterdatter, Tante Helene, fortalte, at hun i sin Ungdom havde været meget smuk. Den Mand, hun holdt af, havde, som Skik var, friet til hende gennem hendes Forældre, men de syntes ikke om Partiet og afviste ham uden at sige noget til hende om Frieriet. -Jeg husker hende som en lille, spinkel Dame med nydelige Træk og endnu i sin høje Alder med en fin hvid og rød Teint, en lille Porcellænsprinsesse. Hun havde gerne en graa Silkekjole paa og en lille Kappe med lyse, lilla Baand. Der findes ikke noget Portræt af hende, bortset fra et udklippet stort Skyggerids, som jeg har. -Jeg tror, alle holdt af hende; hun var sød og kærlig og meget godhjertet. Da jeg blev konfirmeret, gav hun og Bedstemor mig et dobbeltekapslet Guldur, som jeg naturligvis var meget taknemlig for, men som jeg syntes var meget for fint til mig. Det eneste skriftlige Aktstykke, jeg har fra hende, er et ganske lille Kort, hvor der staar: "En Theater Billiet til Dig Kjære Harald, fra den gamle Tante Mine." -Da jeg en Gang som ganske ung ved hendes Middagsbord holdt en lille spøgende Tale og udbredte mig i begejstrede Vendinger om hendes uovertræffelige Æblekage, blev hun dybt rørt. Hun var altid glad ved at give, og glad og taknemlig for Takken og for hver venlig Følelse overfor hende. Hun var selv en venlig Sjæl. Ogsaa mine Forældre satte megen Pris paa hende, og hun stod Fadder til min Bror Poul i 1888.

Paa adskillige Søndage og Helligdage spiste Bedstemor, Tante Hanne og jeg, sammen med Tante Helene, hendes Datter Kirsten og hendes Steddøtre til Middag hos Tante Mine. Der var smukt og hyggeligt i hendes store Lejlighed. I Dagligstuen stod det tidligere nævnte Birketræs-Møblement og Vaserne. Over Sofaen hang i pragtfulde Guldrammer 2 meget store Kobberstik "Mazøppa" og "Napoleon i Jaffa" (senere hos min Bror Poul og Kirsten Meyer). I en mindre Stue stod Konferensraad Knud Christensens Mahogni-Chiffonnière med Pilastre langs Kanterne (nu hos mig). I den store Spisestue var der et meget stort og skrøbeligt, rundt Mahogni-Spisebord med mange Plader (solgt) og 2 store, skønne Mahogni-Bogskabe med Glasdøre, og mørkegrønt Fortræk, der - ligesom et Elfenbens Skakspil - havde tilhørt Knud C. (Bogskabene med Indhold og Skakspillet blev senere skænket mig af Tante Hanne, en stor og smuk Gave). Her stod ogsaa en lille Mahogni-Buffer (som mine Forældre senere gav mig til vort Bryllup). Man spiste paa et gammelt engelsk Fajancestel ("Doric Star") med paa-

trykte lillablaa Dekorationer, der i sig selv ikke var videre kønne, men Helhedsvirkningen paa Bordet var udmærket. (Stellet, der tidligere havde tilhørt Knud C., er nu hos mig). Tante Mine ejede ogsaa et meget stort ovalt Mahognispejl (senere hos Agnete), en stor Mahogni-Konsol og et sort Marmorur (nu hos Poul). Af Smykker kan nævnes en Guld-Halskæde af Ringe med ~~Amethyst~~^{Togas}-Laas, omdannet til Armlænke (hos mig) og 2 Guld-Ørenringe (hos min Datter Vibeke). -Men iøvrigt har hun ejet en Del af de Ting, der er omtalt som hendes Forældres.

Tante Mine var dygtig til at tegne og male og til at sy. Jeg har et Landskabsbillede med Træer ved en Sø (med en Baad) og Bygninger bagved, som hun har syet, og nogle fint udførte Blomsterbilleder, tegnede eller malede paa Papir.

Tante Helene skriver i sine Erindringer fra sit Hjem om Tante Mine: "Hun stod os alle paa Siden i ethvert Tilfælde, hun opfyldte vore Ønsker fra vi var ganske smaa, hun deltog i vore Glæder og Sorger og var selvskreven til at være den Faste ved enhver Lejlighed, hvor vi i vort Hjem samlede en Kreds. Hun havde altid Raad, selv da hun ikke havde meget til at glæde os med; senere har hun staaet mig trofast paa Siden i den vanskeligste Periode af mit Liv, hvorfor jeg skylder hende inderlig Tak."

Som tidligere omtalt døde Tante Mines Broder Lauritz i 1879 og efterlod blandt andre hende og hendes Broder Knud hver en ikke ubetydelig Formue. Aaret efter døde Konferensraad Knud Christensen, efter at have indsat hende til sin Universalarving og samtidig udtalt det Ønske, at hun af hans Del af Arven efter Lauritz C. vilde anvende $\frac{2}{3}$ til Legater i veldædig Øjemed under denne Broders Navn. I Fundatsen af 5.10.1880 for "Lauritz Peter Christensens Legatfond" siger Tante Mine, at hun har ment at handle ganske i Knuds Navn ved af sine øvrige Midler at give Legatfondet en passende Udvidelse.

Legatets Kapital blev herefter paa 200.000 Kr. Af Renterne skulde $\frac{1}{8}$ lægges til Kapitalen, medens Resten skulde anvendes til ¹⁾"at understøtte trængende og værdige Enker og ugifte Fruentimmer" (mindst 300 Kr. aarlig), ²⁾"at understøtte trængende og værdige forhenværende Handlende eller andre Næringsdrivende" (mindst 2000 Kr. aarlig) og ³⁾"at yde værdige og trængende Studerende passende Hjælp, for at de derved kunne blive istand til at fuldende deres Studeringer" (1200 Kr. aarlig). Med Hensyn til ¹⁾ og ²⁾ har "Personer, der hører til min Slægt, naar de iøvrigt opfyldte de stillede Betingelser, en fortrinlig Adgang til at komme i Betragtning." (Blandt Betingelserne

for 1) og 2) var, at de søgende var født i Danmark eller Sønderjyl-
land). - Hun havde selv Overbestyrelsen af Legatet til sin Død.

Bedstemor, Louise Christensen (hun kunde ikke lide Daabs-
attestens "Lovise"), havde som alle sine Søstre gaaet i det ansete
"Madam Lindes Institut" i Lille Helliggeist Stræde; hun gik der fra
1823 til sin Konfirmation 1831. Hun havde ogsaa - ligesom sin Sø-
ster Mine - faaet Undervisning i Tegning og Blomstermaling og var
flink til det; selv sagde hun, at Mine var den dygtigste, og det
var vist ogsaa rigtigt. - Hun havde været smuk som ung og skildres
som livlig og slagfærdig, med en god sund Fornuft.

Hun blev d. 13.7.1843 gift i Gentofte (Brylluppet har
sikkert staaet paa "Mineslyst" ved Ordrup, da Ordrup den Gang hør-
te til Gentofte Sogn og ikke havde nogen Kirke) med daværende Fuld-
mægtig i Statsgældskassen Christian Noe Fenger, f. 6.1.1808 paa
Christianshavn, + 15.2.1882 paa Frederiksberg (Hauchsvej 15), 74
Aar gl.

Han var ikke, som det er sagt, født i den gamle Fengerske
Gaard i Strandgade, Matr.nr. 55, nu Gade Nr. 6, men efter (Theodor
Fengers) "Martha Helene Fengers Levnet, beskrevet af hendes yngste
Søn", Kbhvn. 1875, S. 26, i Huset paa Hjørnet af Strandgade og St.
Anne Gade, Blokkedrejer Simonsens Hus. Hans Forældre flyttede først
til Strandgade 6 i 1811. Han blev døbt af sin Fader i Vor Frelzers
Kirke d. 3.2.1808. Fadderne var Fru M.K. Meinert (hans Mormor Maren
Kirstine, f. Noe), Fru Else Kirstine Fenger (hans Farbrors, den
senere Livkirurg Christian Fengers Hustru, f. Henningsen), Ober-
krigscommissær H.C. Kilde, Grosserer Jens Harboe, Vinhandler Korsberg
Capt. Ørgaard, Urtekrammer Jacob Holm, Andreas Meinert (hans Morfar
Renteskriver Andreas Evald Meinert eller dennes Søn af samme Navn),
Jens Peter With (utvivlsomt hans Fasters, Magdalene Margrethe Fengers
Søn med Koffardikaptajn Mouritz With, den senere Herredsfoged Jes-
per Peter With), og Regimentskirurg Christian Fenger (hans fornævnte
Farbror).

Hans Far var Rasmus Fenger, f. 13.9.1761 paa Christianshavn
(Strandgade 6), + 20.2.1825 paa Christianshavn, 63 Aar gl., og be-
gravet i Familiebegravelsen i Kapellet under Frederiks tyske Kirke.
(Denne Kirke, der blev bygget til Brug for den tyske Menighed paa
Christianshavn, blev indviet 1759, men da Menigheden var svundet

ind, lukket i 1886. Efter en Restaurering i 1901 aabnedes den igen, samtidigt med at et særligt Sogn blev udskilt fra det store Vor Frelzers Sogn, og fik Navnet Christianskirken).

- Rasmus Fenger var Søn af "Groshandler" og Sæbefabrikant paa Christianshavn Peter Fenger (1719-74) og Else Brock (1737-1811), Søster til Legatstifteren Niels Brock. De blev gift 1758 og fik 13 Børn. - Han blev Kateket ved Holmens Kirke 9.2.1787, residerende Kapellan i Ringsted og Benløse 24.9.1790, res. Kap. ved Vor Frelzers Kirke paa Christianshavn 13.6.1794. I 1808 fik han Rang med Sognepræster i København, og 13.8.1822 blev han Sognepræst ved Vor Frelzers Kirke. Han skildres som en alvorlig, troende Mand med et godt Greb paa at opdrage sine Børn, af hvilke flere kom til at indtage frem-skudte Stillinger i Kirke og Stat. I den Ligtale, som N.F.S.Grundtvig (der da var res. Kap. ved Kirken) holdt over ham, kaldte han ham "en af de stille i Landet, hvis Øjne ikke kan fordrage Uretfærdighed", ligesom han til hans Jordefærd havde digtet den bekendte Gravsalm: "Som Markens Blomst henvisner fage." (Talen er trykt i Grundtvigs "Kirkelige Leilighedstaler", 1877, p.51 ff. Et Eksempel af den til Begravelsen trykte Salme tilhører mig).

Rasmus Fenger udsendte i 1817 et lille trykt Skrift paa 19 Sider: "Mit Forhold hos de syv Misdædere, som blev henrettede d. 28de Junii 1817, korteligen beskrevet". (Jeg saa det en Gang hos en Antikvarboghandler og købte det, men det findes ogsaa paa det kgl. Bibliotek). Det var oprindeligt skrevet som en Indberetning til Biskop Müntz og ikke bestemt til Trykken. "Nu derimod nødes jeg dertil, da jeg hører, at noget af hvad jeg har talt ved denne Leilighed er med mange Misforstaaelser kommet ud blandt Publicum."..... "Fredagen den 27de Junii 1817 Kl. 8te om Aftenen kom Herr Agent og Ridder Weybel til mig, og bad fra Politie=Ministeren, S.T.Herr Geheime=Conferentsraad v.Kaas, Præsident i det Kongelige Danske Cancellie, at jeg i Overensstemmelse med Hans Majestæt Kongens allernaadigste Befaling: "at en Præst skulde sendes til de syv Misdædere, som Morgen derefter skulde henrettes", ufortøvet vilde møde hos Samme paa Qvæst-Huset, og, om nogen iblandt dem ønskede det, da meddele dem Alterens Sakramente. Jeg svarede, at i hvor tungt det end vilde være mig, da jeg aldrig tilforn havde seet nogen Henrettelse, mindre som Præst været tilstede ved samme, saa var det dog min Pligt at adlyde; jeg gik ind i mit Kammer, bad til Gud, at Han vilde skjænke mig Viisdom, Frimodighed og Styrke til at udrette den Gjerning, der nu var mig

betroet og i Tillid til den Gud, der har hjulpet mig at overvinde mange Vanskeligheder i Verden, gik jeg med Roelighed mit tunge men vigtige Kald imøde. Herr Agent Weybel havde da den Godhed strax at ledsage mig til Qvæst-Huset, og at hjælpe mig ind gjennem Vagten."

Af hele Beretningen faar man et meget smukt Indtryk af ham som en alvorlig og redelig, venlig og hjertelig Mand, der gjorde sit yderste for at gøre Fyldest i sit svære Hverv. (De 7 Forbrydere var Hovedmændene blandt de "Slaver", der havde gjort Mytteri og stukket Ild paa "Bømehuset" paa Christianshavn).

Efter det foran citerede er det vistnok urigtigt, naar en Familietradition siger, at han søgte Kong Frederik VI. for paa Grund af sit svage Helbred at faa Assistance til at berede Forbryderne til Døden, men at Kongen afslog det og truede ham med Afsked, hvis han ikke gjorde som befalet. Der kan formentlig ikke have været Tid til en saadan Audiens. Det skulde da være, at han i Forvejen havde faaet Underretning underhaanden, men dette er sikkert udelukket, hvis det er rigtigt, hvad Carl Bernhard (A.N.de Saint-Aubain (1798-1865)) siger i sin levende Skildring i "Et Oprør", der staar under Afsnittet "Af en gammel Herres Erindringer, Autobiographiske Fragmenter" i hans Samlede Skrifter, 14 Bind, p. 68-92, og som handler om Tugthusfangernes Oprør i "Børnehuset", det Kompleks af Fængsler, der laa ved Christianshavns Torv. Han siger nemlig her, at Standretten først Kl. 7 om Eftermiddagen d. 27. Juni havde fældet Dommen, og at dens Udfald ikke blev bekendt, før Kongen havde stadfæstet den. - Han skriver videre, at "de Dødsdømte skulde berettes i denne Nat, og dertil valgte man Sognepræsten ved Vor-Frelzers Kirke paa Christianshavn, en allerede bedaget Olding, der havde været særlængde ved Kirken, at han havde confirmeret min Moder, og som nylig havde været syg. Den stakkels gamle Mand blev sent om ~~en~~ Aftenen hentet ud af sin Seng, for at tilbringe Natten med disse Ulykkelige, hvoraf flere fremturede i Forbryderhuset og slet ikke vilde høre ham, og som alle bevarede den samme, i det mindste tilsyneladende, sløve Ligegyldighed, hvormed de havde hørt Dommen forkyndes. .... Det er ikke let at sige ^{hvem} for Natten har været værst, enten for Præsten eller for disse Skriftebørn." - Man vil af det tidligere anførte se, at dette ikke helt stemmer med Præstens Beretning. Det kan tilføjes, at han heri ~~siger~~, at han efter at have talt med Fangerne, prædiket for dem og givet de fleste Alteret ~~et~~ Sakramente kom hjem Kl. 11 om Aftenen, da Fangerne var udmattede efter ikke at have sovet i 2 Nætter,

og at han efter at have eftersat de paagældende Anordninger gik i Seng Kl.12 og efter en søvnløs Nat mødte igen Kl. 5 om Morgenen. Nu talte han igen venligt med Fangerne, holdt atter en Tale, meddelte endnu en af dem Sakramentet og maatte saa overvære Henrettelsen, hvor han paany talte til dem og bad en Bøn, og siden talte et Par Ord til hver enkelt, naar han lagde Hovedet paa Blokken. Det ses, at hans hele Færd gjorde et stærkt Indtryk paa Fangerne.-Traditionen hævder endvidere, at Folk bebrejdede ham, at den mest forstokkede ikke havde angret, men at der efter Rasmus Fengers Død fandtes et Brev fra denne, hvori han takkede ham, udtalte sin Anger og ønskede alt godt over ham og hans Slægt. Her er det tænkeligt, at Forbryderen kunde have skrevet et Brev Natten før Henrettelsen. Men der er vist snarere Tale om en Erindringsforskydning, idet Præsten i sin Beretning skriver, at den groveste Forbryder "Vovehals" skulde henrettes sidst: "Endelig kom det til den syvende, til Vovehals, der stedse i den Tid, jeg talte med ham, havde været meget vemodig. Han tog mig venligen i Haanden, takkede mig for det Ord, jeg havde talet til ham, og sagde: Gud skal velsigne Dem og Deres".

- Marie (Molly) Elisa Tang, f.Fenger (1807-85), Datter af Sæbefabrikant Johannes Fenger (1767-1829) og Christine Lorentze Meinert (1779-1834), og 1837 gift med Etatsraad Andreas Evald Meinert Tang, Nr.Vosborg, (1803-68), hvis Mor var Søster til hendes Mor, skriver i sine, vistnok utrykte Erindringer (der har tilhørt hendes Datter Christine Valeur, f.Tang, Nr. Vosborg):

"Om hvem skal jeg vel fortælle idag? hvem er vel nærmere end min Faders ældste Broder Rasmus, der var forenet i Ægteskab med min Moders ældste Søster Helene. - Og det var et godt, et rigtig godt Ægteskab, kan I tro, men lad mig fremstille Manden for Eder.

Om hans Barndom og Ungdom veed jeg kun lidt, særdeles at han var en betænksom Mand, der ikke havde mere Tillid til sig selv, end at han tog Examen til anden Caraktér - blev først Præst i Ringsted, og jeg troer 1794 Capellan ved Vor Frelasers Kirke paa Christianshavn, hvorved han blev bekjendt i Grandmamas Huus.

Han var from og retskaffen, men forsigtig, maaske noget af en Jacobs Caraktér, men, ogsaa som han, holdt han sig fyrstelig med Gud og det var strange Tider. - Saaledes fortalte min Fader, at Rasmus ogsaa var livlig og gjerne vilde ^{see} paa Spillopper, men naar han havde faaet de andre, Andreas og Jørgen, opsatte paa de Løier, hvortil han lagde Planen, hed det gjerne: "Men tag Eder/ ^{dog} iagt Brødre! At de

ikke tog dem iagt, var en Selvfølge. -

Jeg seer ham endnu staa for mig, den lille magre Mand, altid i Præstekjole eller Slobrok, med det hvide pudrede Haar, den høje Pande, den krumme Næse og de venlige brune Øjne. Han tog sig af Alle, havde Interesse for Alle og Kjærlighed til Alle, han stod i Berørelse med. - Veltalenhed var ham ikke givet, men desmere havde han af Hjertelaget, og Christianshavns fattige Deel af Menigheden kjendte ham godt, hos de Syge og Lidende var han hjemme, og saa vel huskede de ham, at da han efter flere Aars Hensygnen og til sidst Apoplexi døde, trængte en stor Skare sig ind for endnu engang at see deres afsjelede Ven, deriblandt en blind Kone, han stadig havde besøgt, som endnu engang vilde trykke hans Haand.

Han holdt stærkt paa Autoriteten og var derfor en stærk Modstander af de unge Svogres (Nicolai og Andreas Meinert) Liberalisme, og det var et staaende Stridsthema Nytaarsaften om det passende eller upassende i at skyde Nytaar ind, hvilken Strid blev ført med Heftighed paa begge Sider; hver Part blev ved sin Mening til næste Nytaarsaften, da man begyndte forfra med samme Resultat. -

Han var meget nøjsom med alt for sin egen Person, men gennemgaaende var hans Omsorg for hans Familie. Han opdrog Børnene med den største Omhu i enhver Henseende, lagde nøje Mærke til dem og sørgede for en grundig Undervisning for dem Alle. 3 blev Præster, 1 Læge, 1 Handelsmand og 1 gik fra Skriverbestilling i Finantsministeriet til sin nuværende Stilling.

Jeg hørte engang hans Hustru sige, da hun talte om sine Børn og Verdens Farer for dem: "O, jeg har saa godt Haab, thi hvor tidt har jeg ikke ligget ved Siden af deres ^{kjære salig} Fader og hørt ham bede saa inderlig for deres Frelse."

Hans Fader var død af Apoplexi, og da han lignede ham i det Udvortes, havde han altid megen Frygt for denne Sygdom og tænkte i det Hele meget paa at gaa bort fra denne Verden. Saaledes havde han, skjøndt han sad i et lille Embede, i den for Embedsmænd vanskelige Krigens Tid, med en stor Børneflokk ikke glemt at sørge for sin Enke, saa hun, da Tiden kom, havde en meget anstændig Pension. - Venlig og hjertelig som han var, talte han gjerne med Alle. Jeg kan endnu see ham staa med Avisen i Haanden foran min Moders Stol og tale med hende, men hun turde aldrig bede ham sidde ned, thi saa var den Fornøjelse forbi, saa gik han. -

Blomster holdt han meget af, og skjøndt min Fader ejede den

gamle Have (i Strandgade 6), var det dog ham, som i hans gode Dage sørgede for Blomsterbedene,^{og} jeg erindrer de stadselige Vinterlevkøier og den første Georgine, der var seet, og som han bragte til Haven. Ogsaa i Valby var han virksom i den Retning - dog der fik Grandmama en Gartner. Naar Onkel Rasmus kom til Valby, havde han altid kort sort Kjole paa, ogsaa naar han tog i Skoven, men i Byen gik han sjelden uden i Præstekjole, det var Tidens Sæd; gamle Fabricius gjorde det samme. - At det gav Manden noget mere højtideligt i det daglige Liv end behageligt var, kan gjerne være, men vist er det, at han i Ord eller Gjærning aldrig bragte en til at ønske, at han ingen Præstekjole havde paa. — Han er et de Mennesker, jeg ofte har længtes efter, efter deres Død, ikke alene i de senere Aar, men ogsaa da jeg var ganske ung; thi skjøndt vi Børn Alle var bange for ham, naar vi gjorde Spillopper, var der i hans Hjerter saa megen Kjærlighed og en saa inderlig Deltagelse for Alle, at man maatte elske ham!"

- Molly Tang nævner ogsaa, at det efter hendes Farmors Død i 1811 blev aftalt, at hendes Far og alle hans Søskende skulle samles skiftevis hos hinanden hver anden Søndag til The og Smørrebrød og det vedvarede i mange Aar, indtil den ene Familie efter den anden døde eller faldt fra. Til sidst var det kun hendes Far og Præstens og Konferensraadens (Livlægen, Professor Christian Fenger (1773-1845), gift 1807 med Else Kirstine Henningsen (1786-1841)), der havde disse Familiesammenkomster, nu dog kun hver 4. Søndag. Disse Sammenkomster var ret behagelige; man saa hinanden og blev ikke fremmede over for hinanden, som det ellers let sker i en stor Familie, og man kunde ogsaa bede andre end de fælles Familier med. - En Søndag i Eftersommeren 1822 var der Sammenkomst hos hendes Onkel Rasmus. "Han var dengang blevet Sognepræst og allerede meget svag, og var som Følge deraf meget ængstelig over, hvem han skulde faae til Capellan eller anden Præst ved Kirken. Da Onkel Christian kom om Aftenen, underrettede han ham om, at Kongen havde beskikket N.F.S. Grundtvig til dette Embede. Onkel kjendte kun Grundtvig som en stridbar Mand og blegnede, da han hørte det; men det var ogsaa kun et eneste Øjeblik, at man saae, at det ikke var efter Ønske. Han modtog Grundtvig som en Broder, og Grundtvig respekterede altid den Gamle i høi Grad, og der var det kjærligste Forhold imellem dem."

Rasmus Fenger flyttede (efter Molly Tang) i 1811 til

Strandgade 6 og rykkede ind i Forhusets Stueetage. Det var en fornemt udstyret Lejlighed, der endnu er ret uforandret. Efter Steffen Linvalds "Christianshavn" (1948) er 2 Loftsmalerier i Stueetagen malet af Hendrich Krock (1672-1738), vistnok i Forbindelse med en Ombygning i 1703. Det ene forestiller Gudinden Diana og hendes Led-sagersker paa Vildsvinejagt, det andet allegoriske Figurer med en latinsk Overskrift: "Dyden springer frem og besejrer Misundelsen. Tiden bringer Sandheden for en Dag og giver Løgnen sit Banesaar." (Det sidstnævnte Maleri er gengivet i Linvalds Bog). Malerierne er omgivet af rige Stukkaturer, og i den ene Stue er Væggene desuden beklædt med dekorative Rococo-Malerier. Gaarden der i 1762 blev købt af hans Far, Grosserer Peter Fenger, ejedes nu af Rasmus Fengers yngre Bror Johannes.

I Provst H.M.Fengers Erindringer, 1925, (Hans Mathias Fenger (1850-1930) var Sønesøn af Rasmus Fengers Bror, Proprietær Frederik Fenger), er gengivet en Akvarel af Heinrich Hansen (1821-90), hvor man fra et Sted mellem 2 fremspringende smukke Pavilloner af Murværk med store Vinduer ser hen over den brolagte Gaardsplads ind mod den murede, noget kedelige, Hovedbygning, bag hvis aabne Port Strandgade ligger. Midt for denne Bygning, der er i 2 Etager med højt Tag og Kvist, og af hvilken 6 Fag Vinduer ses, staar et højt Træ, helt til højre et mindre i Hjørnet til Sidebygningen, et langt smukt (gult) Bindingsværkshus, til hvis ret monumentale Dør en dobbelt Stentrappel med Rækværk (bygget over en Kældernedgang) fører op. Der synes i Stuen at have været ^{baade} et 3-Fags Vindue og 2 enkelte Vinduer paa hver Side af Døren. Sidehuset, der havde 2 Etager og Kvist, er formentlig den "gule Udbygning", der af Provst Fenger siges at være bygget af hans Oldefar, Grosserer Peter Fenger. Alle Ejendommens Bygninger havde rødt Tegltag. Tat ved Dobbelttrappen ses et stort uedbuget Træ. Alma Bock, f. 1860 (Datter af Lægen Emil Fenger), skriver i sin Bog: "Min Far og hans Hjem", 1914, at der i Gaarden, foruden et Lindetræ, var flere store skyggefulde Valnøddetræer, og at det er hendes Farmor, Martha Helene Fenger, der staar paa Trappen. Akvarellen er da vel udført før hendes Død 1856.

Jeg har et Fotografi af et Maleri af Ejendommen ved Vintertid. Det hang paa Væggen hos min Bedstemor Fenger. Paa Maleriet findes et utydeligt Aarstal, som jeg med nogen Tvivl har læst som 1856. (5-Tallet kunde ogsaa være et 8-Tal). Maleren har her staaet med Ryggen til Forhuset og set udover Gaardspladsen mellem de 2 Pavilloner

ind mod de bagved liggende Bygninger, først 2 lave Skure og derefter en stor Bygning i 2 lave Etager med højt Tag. Midt for er der en bred Port med en stor Luge over, og over den rejser Façaden sig endnu et Stykke over Taget; her er der atter en Luge og ovenover den en spids 3-kantet Gavl, i hvilken der synes anbragt et Hejseværk. Bag ved denne Bygning har Haven ligget. Ud fra hver Pavillons Forside strækker der sig hen mod den anden et kort Tremmeværk, således at der fremkommer en bred Aabning (uden Port). Denne Ordning fandtes jo ikke paa Akvarellen, fra hvilken Maleriet ogsaa afviger paa andre Punkter. Saaledes er der her anbragt en overdækket Kældernedgang baade ved Pavillonen til venstre ^{og} under det nævnte 3-Fags Vindue i Sidehuset. Anbringelsen af den sidste Kældernedgang maa sikkert betyde, at Dobbelttrappen, der skulde ligge tæt herved (lige i Maleriets Yderkant), og under hvilken der var Indgang til Kælderen, er sløj-fet. Maleriet viser iøvrigt dels til højre i Gaarden 2 større Træer, der har været dækket af den ene Pavillon paa Akvarellen, dels et mindre Træ til højre for Pavillonen til venstre, som skulde have været medtaget paa Akvarellen, hvis det den Gang fandtes. Paa Maleriet fremtræder desuden Sidehusets Bindingsværk som overpudset. - Herefter synes dette at være yngre end Akvarellen.

Af et Fotografi fra 1946 (i Linvalds Bog) af Ejendommens venstre Del set fra Forhuset fremgaar det, at henved Halvdelen af Sidehuset er revet ned og erstattet af en grim, meget højere Bygning. Paa Resten af Sidehuset er Bindingsværket kommet frem igen. Der er naturligvis ingen Dobbelttrappe, men Kældernedgang som paa Maleriet. Derimod er der langs Sidehuset klemt en Trappe op mod Pavillonen, endende med en lille Repos, hvorfra en Dør gaar ind i Sidehuset.

Molly Tang skriver, at hendes Far, Johannes Fenger, efter at hans Mor, Else Fenger, f. Brock var død, ifølge Overenskomst mellem hans Søsken overtog hendes Gaard med Sæbesyderiet for den den Gang moderate Sum af 30.000 Daler. Han benyttede dog for sig og sin Familie kun den beskedne Bolig i Sidehuset, medens den ene af de 2 herskabelige Lejligheder i Forhuset, den øverste, beboedes af hendes Fars Søster, der var Enke efter Skibskaptajn Mouritz With (Magdalene Margrethe Fenger (1770-1818), gift med Kaptajn Mouritz With (1746-1810), der tidligere havde været gift med hendes ældre Søster Marie Christine (1760-80)); den nederste, hvor hendes Farmors Stadsværelse havde været, blev indrettet til hendes Farbror Rasmus Fenger, der jo var gift med hendes Mors ældste Søster. De boede begge frit, Magdalene

With til sin Død, Rasmus Fenger, til han i 1822 blev Sognepræst.

- "I April 1811 flyttede altsaa mine Forældre ind i den gamle Familiegaard, og det var ret et Sted for et Barn, den store rummelige Gaardsplads med de smukke Valnøddetræer, den i Kjøbenhavn store Have med de dejlige gamle Frugttræer. Ja, det var et fortryllende Syn saaledes, som det staar for mig for hvert Foraar jeg har levet med alle disse Træer, røde og hvide af Blomster, Pinselilierne i alle Blomsterbede, og saa alle de velsignede Kroge i den gamle Gaard, lige fra det øverste Bagloft til Kulgruben, Lergruben og Fyrkjelderens; ikke at tale om Kogehuset med den ^{store} Kjedel, der kunde tage 40 Tdr. Sæbe, Vægten udenfor Døren, hvor Fustagerne blev vejede, og hvor de Smaa ogsaa kunde blive vejede, Mesterens Kammer ved Siden af Kogehuset, hvor man blev vel modtaget af den gamle Fyr, der vel til daglig var noget gnaven, hvilket mine Fætre fik at mærke, naar de kom ham for nær, thi naar han kogte, taalte han os ikke, hvilket vi fandt urimeligt, men som var i sin Orden og efter min Faders Ordre og Befaling, som var bange for, at Børnene paa en eller anden Maade skulde komme til Skade. Ludværket var et aldeles forbudt Sted, og det var derfor med en vis Stolthed, at jeg gik det igjennem ved min Faders Haand og skottede til de frygtelige Bakker ved Siderne i Gulvet, hvor man sagde, at Døden lurede. ....Det var just ikke, fordi jeg foragtede mine Fætres Leg, jeg var inderlig lykkelig, naar jeg fik Lov til at dele den, især var Ferdinands Røverlege noget ganske fortræffeligt. Han var en stor Læsehest og gjennemilede den ene Røverroman efter den anden, og disse Scener blev siden udførte i Haven af ham selv, hans yngre Broder og jeg, der i Alder var midt imellem dem. Det var især denne yngre Broder Christian, der var min stadige Legekammerat, og da vi endnu ikke gik i Skole, nøde vi flere Somre den gyldne Frihed, som jeg for mit Vedkommende levende erkjendte, da jeg gruede for den Tid, jeg skulde i Døttreskolen." (Her er Tale om Johannes Ferdinand Fenger (1805-61), lic.theol, Sognepræst til Lynge og Broby, senere til Høje Taastrup, Formand for Dansk Missionsselskab, gift 1834 med Marie Magdalene Boesen (1809-27), og om min Bedstefar Christian Noe Fenger.)

- Min Bedstefar C.N.Fenger ejede et Guldur (nu hos mig), som mentes at have tilhørt hans Far, Præsten; det er et lille tykt Ur med lang "Hals", indlagt i en Guld kapsel, hvis Overdel (med Glas) dog senere er erstattet af uædelt Metal. - Jeg har ogsaa en Æske med en lille Mønt- og Medallesamling, der har tilhørt min nævnte Bedstefar, men tillige ses at indeholde nogle Stykker, der har tilhørt

min Bedstemors Brødre. Flere af Mønterne og Medaillerne har ligget i sammenfoldede Papir-Omslag med Paaskrifter af hans Far. Paa et af disse Omslag staar:

"Indlagde Spesi Ducat er Christian Noe Fenger givet, paa Hans Første aars Geburts Dag, d. 13de Marts 1802. Herren Velsigne, beskierme og ledsage ham igiennem Verden, intil Gud omsider Reiser Ham for Sit ansigt i Glæde, det ønsker af Hiertet:

E. Sl. Fengers."

Det maa være Pastor Rasmus Fengers Mor, Else, f. Brock. Nedenunder staar der: "Givet hans yngre Broder C.N.Fenger d. 1ste Januar 1809 af R.Fenger."

Paa tilsvarende Maade er det gaaet med Prinsesse Sophie Hedvigs Begravelses-Medaille, som R.Fenger i 1802 har givet den ældre/og efter hans Død den yngre C.N.Fenger til Nytaar 1810. Et andet Stykke faar denne til Nytaar 1812 og en Sølv-Mark "da han blev Dux i Borger Dyds Skolens 4de Klasse i Aaret 1816." Et Omslag har Paaskriften "Givet Christian Noe Fenger til en Erindring om Hands Confirmation d. 6. Octbr. 1822 af R.Fenger."-(Muligvis er den lille Samling anlagt af dennes Far, idet der mellem Omslagene ligger et med følgende Paaskrift: "inlagte Penge er mig foræred af Monsiør Fogt og er en Præg af de 30 Sølv Penge Som Cristus blev Solt for,

Peter Fenger."

Mønten minder om israelitiske Mønter fra Christi Tid, men er en "Relikvie", der blev fremstillet i en Mængde Eksemplarer og tidligst omtales af Melanchton i 1552; de kaldes "de falske Sekler").

Om Pastor Rasmus Fenger kan iøvrigt læses i Fr.Barfod: "P.A.Fenger", S. 8 ff., Mau: "I.F.Fengers Levned", S. 2-3, samt i Martha Helene Fengers Levned og i Alma Bocks Bog om sin Far Emil Fenger. I L.Bobé: "Bremerholms Kirke og Holmens Menighed gennem 3 Aarhundreder" (1920) findes S. 235 en Biografi af Rasmus Fenger og paa Tavle L. hans Portræt.

Følgende Portrætter af ham kender jeg: 1) Paa det kæmpe-mæssige Maleri, som Ulrik Ferdinand Beenfeldt ca. 1768 malede af hans Forældre og 8 af deres Børn, ses han, ca. 7 Aar gl., længst til venstre for Beskueren med en hvid Paryk med 3 Bukler. (Det tilhørte i sin Tid Stadsarkitekt, Professor Ludvig Fenger, f. 1833 + 1905, Søn af Pastor P.A.Fenger. En udmærket Gengivelse af Maleriet findes i Alma Bocks Bog.) 2) En malet Studie til hans Portræt paa

dette Billede har tilhørt Generalkonsul John Fenger i Reykjavik (+ 1939, 52 Aar gl., Søn af Lægen Emil Fengers Søn, Ingeniør Johs. Evald Fenger f.1851 + 1918). 3). Et Miniature-Portræt af ham i gejstlig Dragt og med Piskeparyk tilhørte ligeledes Professor Ludvig Fenger. 4). Et Portrætmaleri af ham (og et tilsvarende af hans Hustru) tilhørte i sin Tid Fru Johanne (Hanne) Maria Hartmann i Riga (f.1834). Hun blev gift 1855 med daværende Købmand i Hull Wilhelm Hartmann og var Datter af Rasmus Fengers Søn Nicolai Frederik Fenger (1802-35), der var Handelsmand og dansk Konsul i Riga, hvor han 1833 blev gift med Johanne (Hanne) Amalia Fenger (1814-56), senere gift med en italiensk Emigrant, Advokat Federigo Pescantini. (Man søgte længe efter en Forbindelse med Fengerne i Riga, og det er først i dette Aarhundrede, at det, bl.a. ved Undersøgelser i Statsarkivet i Hamborg, er blevet opklaret, at de maa stamme fra Grosserer Peter Fengers Farbror Zacharias (1693-1753), hvis Søn Johann Joachim (1736-85) slog sig ned i Riga. Dennes Sønneatter var Johanne Amalia Fenger, jfr. H.M.Fengers Erindringer S. 2 og 7.) Saavidt jeg har forstaaet, ejede Kommunelege, Professor Christian Fenger (1849-1935), Søn af Pastor P.A.Fenger, Kopier af disse Portrætter af Ægtefællerne. 5). Silhouetter af Rasmus Fenger (og hans Hustru) ejedes af Fru Alma Bock, f.Fenger.

Af Riga-Portrætterne har jeg Fotografier (efter Plader hos Pacht & Crone). Pastor Rasmus Fenger ses her i Ornat med hvid Pibekrave. Han ser lige frem, men Hovedet og Kroppen er vendt lidt til Siden. Det hvide Haar er langt og falder bølgende ned paa Kraven ved Øret; han har hvide Bakkenbarter. Ansigtet er ret langt, Panden høj og bred. Han har - ligesom sin Far - meget svære, mørke Øjenbryn. Øjnene er meget mørke (brune), og der er venlige Smilerynker om dem. Den lange Næse har en smuk Krumning. Om Munden er der et venligt og vemodigt eller forlegent Smil. Han ser inderlig god og rar ud.

- Han var 8.6.1796 blevet viet til Martha Helene Meinert, f.13.8.1775 paa Christianshavn, + 26.9.1856 paa Christianshavn, 81 Aar gl., og begravet i Kapellet under Frederiks tyske Kirke. Paa hendes Kisteplade stod bl.a. at hun havde 10 Børn og 34 Børnebørn, af hvilke 5 Sønner og 30 Børnebørn overlevede hende. - Hun var Datter af Renteskriver., og Grosserer, Kammerraad Andreas Evald Meinert (1742-1809) og Maren Kirstine Noe (1755-1842); de blev gift

1774 og havde 12 Børn. (En stor Ligsten, bl.a. over ham og hans Hustru og dennes Mor, er nu indsat i Sidevæggen i Indgangen til Vor Frelzers Kirke).

Martha Helenes yngre Bror, Grosserer og Raadmand Nicolaj Jonathan Meinert (1791-1877, gift 1819 med sin Mosters Datter, Mette Christine Tang (1799-1887)), skriver i sine Ungdomserindringer, hvis Original i sin Tid ejedes af hans Søn, Sognepræst Alfred Meinert (1829-1910), ogsaa lidt om Familien Fenger, "der hørte til de meest anseete Familier paa Christianshavn", navnlig om Else Fenger, f. Brock. (Den af mig tagne Ekstrakt-Afskrift omhandler hovedsagelig Familierne Meinert, Bjerregaard og Noe.) Om Rasmus Fenger skriver han, at denne, da han var blevet residerende Kapellan ved Vor Frelzers Kirke, vendte tilbage fra Ringsted til Christianshavn "og hvad der gjorde Sagen interessantere, ugift, ja endogsaa uforlovet. At hans Moder gjerne ønskede at see sin ældste Søn som Ægtemand og Fader, er begribeligt, og rimeligviis har hun givet ham Anviisning paa den ældste mine Søstre, Jomfru Martha Helene Meinert, som dengang omtrent var 20 Aar gammel, en smuk Pige med et godt Renommé, Datter og Datterdatter af anseete Familier. En Formiddag som mine Søstre sad og syede, kom Christianshavns nye Præst og udbad sig den Ære at maatte Tale i Eenrum med deres Moder. "Det gjælder Dig, Marthe Helene", sagde Thrine, som var kommet i Besøg fra Bryggergaarden, og vistnok varede det ikke længe, før Moder kaldte "Marthe Helene!" Dette Parti var alle de Paagjældende tilpas, og de gamle i Bryggergaarden syntes ligesaa godt om det, som Brudens og Brudgommens Familier. D. 8. Juni 1796 stod Brylluppet med stor Stads og Oncle Brock gav som sædvanligt, naar Partiet var efter hans Smag, en Sølv-Kaffemaskine."

Om hende kan der jo læses i hendes "Løvned", skrevet af hendes Søn Rasmus Theodor Fenger (1816-89), Sognepræst, først i Aale, saa i Hyllinge, derefter i Hvedstrup, gift 1853 med Louise Jacobine Adamine Henningsen (1828-72). Her taler han bl.a. om den stille, muntre og glade Sindsstemning, der var hende egen. "Ak, hvor kunde hun dog lee ad Menneskers Naragtighed og Særheder, hvor de saa end havde mødt hende; og hvor var det hende givet at meddele andre det komiske Indtryk, hun selv havde modtaget! Men det var i al Uskyldighed. Hendes Hjerter var for kjærligt til at ville saare Nogen, og hun havde en egen Varsomhed til at undgaa, at hvilkesomhelst af hendes Yttringer paa anden eller tredje Haand kunde komme til at gjøre Skade".

Een eneste lille Historie er naaet ned til mig, fortalt 1914 af Fru Wanna Meinert, f. Krarup, f. 1842. (Hendes Mor var Datter af

Grosserer N.J.Meinert. Selv blev hun 1874 gift med Inspektør ved Zoologisk Museum, dr.phil. Frederik Meinert (1833-1912), der var hendes Morbror): I de sidste Aar af Martha Helene Meinerts Ægteskab med Pastor Rasmus Fenger var han syg, og hun hjalp ham med Embedsforretningerne, saavidt hun kunde. En Gang kom der en Mand, der vilde tale med Præsten (han havde en varm Kartoffel i den ene Haand og noget Salt i den anden). Han vilde skilles fra sin Kone. Hun sagde, at det skulde han dog betænke sig paa, men han havde et farligt Jav! "Nej, de havde været ude og snakke om det i Frederiksberg Have. Og Asenet er jo kørt." Hun fik ham dog talt til Rette.

I den smukke Bog, Martha Helenes Sønnedatter Alma Bock, f. Fenger, har skrevet om sin Far, Professor, Overlæge, dr.med. Carl Emil Fenger, senere Finansminister, Geheimeetatsraad og Storkors-Ridder, (1814-84), gift 1846 med Ida Louise Plockross (1827-82), skriver hun bl.a. om sin Farmor:

"Hun var velbegavet, klar i sin Tanke, og hun havde saa meget Lune, at Sønerne lige til hendes sidste Aar ikke vidste noget bedre end at sidde og passiare med hende. Hun var mild og bredte Harmoni ^{omkring} sig, men forstod dog at faa Børnene til at lyde; de elskede hende, intet var for godt, naar det gjaldt deres Moder, og der blev altid taget det største Hensyn til hende, skønt hun saa lidt forlangte noget for sig selv, ... Hun var nydelig og kvindelig af Ydre, havde blaa Øjne med store, lidt tunge Øjenlaag, der gaar igen i to Grene af Familien, medens de mørkebrune Øjne med de kraftige, buskede Bryn, den lange Næse og den store Mund er en Arv fra min Farfar".

Alma Bock citerer ogsaa et Stykke af et Brev, som hendes Far paa en Studierejse i Udlandet skrev til sin Mors Fødselsdag 1837: "Gid din Skæbne maa blive ligesaa blid, som dit Sind altid var det! Jeg er nu langt borte fra Hjemmet og finder mig Gudskelov ret godt deri, men havde jeg ikke Haabet om engang igjen at se dit Ansigt og al den Kjærlighed og Fromhed, som det aander, saa tror jeg ikke, jeg kunde finde mig i at være borte fra dig."

Et andet Sted skriver hun: "I Løbet af 1½ Aar mistede min Farmor begge sine Døtre" (Elisabeth Christine (Stine), (1797-1823, ugift), og Marie Helene (1820-24)), "sin Mand og den 13aarige Andreas (Andreas Evald (1811-1825)), "der druknede ved Badning fra Holms Plads. Det var en overvældende tung Tid for hende; hvor hun saa hen, savnede hun de kjære, hun havde mistet; men hun havde jo en stor Flok tilbage, og de hjalp hende godt. Hun levede mange Aar efter sin Mands Død og fik et lykkeligt Liv med Sønerne, som altid, efter at de en

for en havde forladt Barndomshjemmet, besøgte hende, saa tidt de kunde, foruden at hun hver Sommer modtoges med Glæde i Sønnernes Præstegaarde paa Landet. Det passer derfor, hvad Grundtvig sagde ved hendes Kiste, at "hendes Børn fik gode Stunder til at iagttage Moderligheden i dens mageløse Skikkelse som det Dejligste og Elskeligste her paa Jorden". "

Paa det kgl. Bibliotek findes i Særtryk denne skønne og varme Tale, hvori det om hende siges: "Det skjulte Hjerter-Menneske i en sagtmodig og stille Aands Uforkrønkethed er dyrebar for Gud."

En anden Sønneatter, Molly Tang, f. Fenger, skriver i sine Erindringer:

"Martha Helene Meinert var Grandmamas ældste Barn og Grandmamas Yndling, men ogsaa den, som Urimelighederne, naar de kom, og Hidsigheden, der kom tiere, gik først ud over. Da hun var lo Aar, maatte hun bestyre Huset og varte Mama op i hendes Barselsenge" (hvad der kunde medføre Nattevaagen paa en Skammel)... "Hendes Virksomhed i den Retning forøgedes bestandig, saa hun med Skræk saae Auspicierne til enhver Forøgelse af Familien. Imidlertid gav dette, at hun tidlig lærte at omgaaes og rette sig efter den vanskelige Moder, hende et tidligt Herredømme over sig selv, og hun udviklede siden en Klogskab, som var grundet paa Retsindighed og den Christendom, som de fromme Bedsteforældre og den alvorlige Fader havde nedlagt i Børnenes Hjertør og hendes kjærlige Ægtefælle udviklet, en Klogskab, siger jeg, der kom hende godt tilpas i Verden og gjorde hende til den højtagtede Kone, hun altid var. .... Af hendes Svigermoder blev hun modtaget med udmærket Velvilje og Kjærlighed. Alle Svogrene og den eneste Svigerinde toge ogsaa imod hende med Kjærlighed. Hendes Svigermoders Kjærlighed bragte hende næsten til at holde mere af denne end af sin egen Moder, og dog var Else Brock, gift Fenger, en streng og determineret Kone; men det at blive modtaget med Kjærlighed af Mandens Familie, er et første Indtryk, som aldrig glemmes af et godt Menneske. Hendes første Aar som gift Kone var ret behagelige, det var gode Tider, Børnene, der kom, var raske og velskabte. Farmors" (Else Brocks) "Hus var meget gjæstfrit og behageligt. ... Men nu mistede hun 1805, et kjært Barn" (Christian Noe Fenger, den ældre (1801-05), "saa kom Krigen og de for Embedsmændene svære Tider, saa døde Farmor, og skjøndt dette gav dem nogle Penge mellem Hænderne, var han dog for god og klog en Mand, at han ikke skulde tænke paa

Fremtiden og paa hende, om hun skulde blive Enke. Børneflokket for-
 øgedes hvert andet eller 3^{die} Aar. Indkomsten blev mindre Dag for
 Dag. Det var forfærdeligt, hvad det kostede at leve hver Dag, men
 hvorledes fandt hun sig deri? Fortræffeligt! Der blev ført en Oeko-
 nomi af første Skuffe, et Hus, der altid var ordentligt, altid en
 Stue til at tage imod Folk, og saa ved Siden en stor Ammestue, hvor
 hendes egentlige Liv var, hvor hun passede de Smaa, stoppede og lap-
 pede om de Større, og hvor hvert Klædningsstykke blev vendt og skra-
 bet. Jeg kan godt mindes den lille Krog, mellem Kakkelovnen og Hjør-
 nesket, hvor Bordet stod med det enlige Lys; hun selv sad for Enden
 og hendes Medhjælper Stine, den ældste Datter, ved den ene Side og
 Jomfru Jacobsen ved den anden, og saa paa Bænke og Stole nedenfor
 sad de andre Børn og legede og læste, som de kunde bedst. Og en
 gjæstfri Arne var den lille Krog, jeg glemmer aldrig, hvor hyggeligt,
 der var, og den lille Tøs, der var mellem Ferdinand og Christian,
 var der ofte. I samme Stue, men længere væk, spistes der til Middag,
 et stort Slagbord, der stod ved det ene Vindue i den mørke Stue, blev
 slaaet ud. Det forekom mig saa uendelig stort dengang, men vist er
 det, at de fik alle Plads omkring det, og Onkels venlige Ansigt,
 naar han kom ind og satte sig til Bords mellem sin Familie, kan jeg
 huske. .... Generøs af Naturen, var det hende en Plage ikke at
 kunne give med rund Haand, naar hun gav, det var ogsaa ydmygende for
 den stolte Karakter, men hun bar dette, og hvad for Tvang ellers hen-
 des Stilling kunde bringe hende, saaledes som den bærer, der kjender
 sin Pligt. Min Moder og hun var stadig hinanden trofaste Raadgivere
 og Fortrolige. Jeg tænker paa hendes Udbrud, da min Moder var død:
 O, Christine, min bedste Veninde! - Hun var herlig at tale med, hun
 var saa klar, overskuede ethvert Forhold, hendes Raad var saa sikre,
 saa forstandige. Hun blandede sig aldrig i Andres Affairer, lod en-
 hver styre sit, men styrede ogsaa sine egne selv."

Da hendes Mand døde i 1825, var det ældste af hendes dale-
 vende 7 Børn 26 Aar gl., det yngste 8 Aar. Men dels havde hendes
 Mand gjort, hvad han kunde for at sikre hende, dels kom baade hendes
 Søn Nicolai i Riga og hendes Svoger, Lægen Christian Fenger hende
 til Hjælp, og endelig fik hun ogsaa Legater og anden Understøttelse,
 saa at hun alt i alt havde det fuldt saa rundeligt som før.

- I 1843, da hendes Søn Christian blev gift, flyttede hun
 fra den store Lejlighed i Strandgade 6 til en mindre i Brogade 10,
 ogsaa paa Christianshavn. Den inderlige Kontakt med Børnene bevarede
 stadig; de besøgte hende saa ofte de kunde (min Bedstefar Christian

Noe Fenger gik saaledes ud til hende hver Dag fra Kontoret, ogsaa om Sommeren, efter at han havde lejet "Landlyst" i Valby, hvortil og hvorfra han gik til Fods), og hun var ofte hos dem paa lange Besøg. I Eftersommeren 1852 var hun saaledes i Besøg hos sin ældste Søn Peter Andreas (1799-1878), der i 1827 var blevet Sognepræst til Slotsbjergby og Sludstrup (ved Slagelse). Han blev i 1855 Sognepræst ved Vor Frelzers Kirke paa Christianshavn, hvor hun havde den Glæde at høre ham tale fra Farens Prædikestol. Han var i 1830 blevet gift med Louise Augusta Manthey (1808-85). Paa hans Mors Fødselsdag, der fejredes under Besøget i 1852, blev denne smukke og varme Sang sunget:

d.13 August 1852.

Mel: Der boede en Konge i Leire.

Og det var Farmø'er den fromme,
Hun fyldte syv syvti Aar,
Fra Axelstad monne hun komme
Til Bjerreby Præstegaard.
Thi samlede sig der med Glæde
De Børn baade store og smaa;
Og Farmø'er blandt dem tog Sæde,
Saa venligt hun til dem saae.

"Hvad vil I her hos mig Gamle?"
Hun tænker i stille Sind,
"Hvi vil I Jer her forsamle,
"I Børn med Rose paa Kind?
"Hvad lede I her vel efter?
"Her er ingen Blomsterflor,
"Her er ingen Ungdoms Kræfter,
"Ei lystige Gammens=Ord!"

O hør dog Farmoder kjære,
Hvad her vi udsynge vil:
Hos Dig er saa godt at være,
Det siger vort Hjerte os til.
Vi veed, at Ungdommen maa svinde
Og Blomsterne falme maae,
Vi veed, at hos Mand og Qvinde
Maa Kraft og Skjønhed forgaae;

Men Eet vi hos Dig har fundet,
Som ikke tog af, men til,
Som ikke af Jord er oprundet,
Men tændtes af Himlens Ild:
Det er den Kjærligheds Lue,
Som lønlig hos Dig Du bar,
Som aldrig blev stillet til Skue,
Men brænder dog mild og klar.

See, derfor staae vi og synge,
Og rose Din Kjærligheds Magt,
Fra Børns og Børnebørns Klynge

Skal Takken Dig være sagt.
Hvorved kan Glæden vel lignes,
Som føles i Kjærligheds Spor?
Du skal, og Dit Minde velsignes,
Saa længe vi vandre paa Jord.

I Sommeren 1856 var hun først i 6 Uger hos sin Søn Theodor i Aale, saa i nogle Uger hos sin Søn Ferdinand i Høje-Taastrup, hvor hendes 81 Aars Fødselsdag fejredes d.13.August, derefter paa "Landlyst" hos sin Søn Christian, og tog saa hjem, men døde allerede d.26.Septbr., 31 Aar efter sin Mands Død.

-Jeg kender flere Portrætter af hende: 1). Paa et stort Maleri af Penteskriver Meinert og hans Hustru, sidder hun paa Moderens Skød. (Det tilhørte 1914 Læge Palmer Fenger - Søn af Pastor Theodor Fenger - i Nysted i Amerika. 2). Et Ungdomsportræt, et lille ovalt Maleri, der havde tilhørt min Bedstefar Christian Noe Fenger, blev efter Bedstemors Død foræret hendes Huslæge, Kommunelæge, Professor Christian Fenger. 3). Maleriet i Riga er et værdigt, udpræget repræsentativt Portræt; hun har aabenbart villet været reserveret overfor Maleren, Kroppen og Hovedet er lidt drejet, men hun ser ligefrem. Hun har store Øjne med store Øjenlaag, Næsen er lidt kroget og ret stor, Munden tæt lukket. Paa Hovedet har hun en hvid Kniplingskappe, hvorfra sammenrullede, mørke Haarbukler træder frem paa begge Sider. Hun bærer en stiv, lys (hvid?) Silke-Kysehat, hvorover der ligger flere store lyse Strudsfjer. Hatten er bundet sammen under Hagen med svære lyse Silkebaand. Hun har Kniplingskrave, og et lyst Shawl hænger ned over Skulderen. Hendes Kjole, der naar op under Kniplingskraven, er af skinnende, ret mørk Silke, og hun har Pufærmer med en broderet Kant foroven. Alt er malet med den største Dygtighed og Akkuratesse. 4). Silhouetten, der ejedes af Fru Alma Bock. 5). Miniature-Portræt paa Pergament, malet da hun var ca. 40 Aar gl. Det tilhørte Pastor Folkvard Fenger (+ 1926) i Udby, Søn af Pastor Theodor Fenger. 6). Et udmærket malet Portræt, der har tilhørt min Bedstefar og nu hænger hjemme i min Dagligstue. Det er malet af Constantin Hansen (1804-80) i 1853, da hun var 78 Aar gl. Paa en brunlig-grøn Baggrund staar hendes Hoved stærkt plastisk frem. Hun ses lige en face. Haaret er endnu brunt, skilt midt i Panden, og dækker Ørene. Øjnene er blaa. Der er kommet nogle Rynker, men hun har en frisk Ansigtifarve og ser sund og vaagen ud. Munden er ogsaa her tillukket, men der er

noget elskværdigt og afklaret over hende. Paa Hovedet har hun en ganske let, hvid Kappe, bundet under Hagen med en lille hvid Sløjfe, og hun bærer en lille, mere gullig Kniplingskrave med 2 rødgule Kvaster ud til Siden. Man ser lidt af den enkle, sorte Kjole, vistnok af Fløjl. - Paa et sikkert senere Fotografi af hende (hos mig) ser hun lidt vemodig og træt ud.

- I min Stue har jeg staaende hendes sortlakerede Gyngestol med Mahogni-Armlæn, polstret Nakkelæn og løse Polstringer til Ryg og Sæde. Min Bedstefar Christian Noe Fenger fik den efter hendes Død. En lille, bleg Guldmedaillon med stærkt udarbejdet Kant og med et Fletværk af Haar under Glas, der har tilhørt hende, ejedes vist af min Søster Agnete. Jeg har desuden en lille, hvid Silkemappe (med lyserødt Foer), prydet med fine, farvede Silkebroderier, et Alter med en brændende Flamme, en Blomstervase og en Søjle med en Kugle, hvorpaa der staar en Figur med en dansk Vimpel; foran et Anker ved Søjleens Fod staar et Skjold med Bogstaverne M.F. Til Ankeret og Fletværksrammen ^{om} ved denne Fremstilling er der brugt Metaltraad. Endelig har jeg et Engelsk-Dansk Haandleksikon ved C.F. Bay, Kbhvn. 1784, hvori hun har skrevet sit Navn og Sønnen Christian senere skrevet, at hun har foræret ham det i 1830. (Det angiver, hvor Trykket ligger i de engelske Ord og efterligner desuden den engelske Udtale ved at omskrive disse Ord med almindelige Bogstaver saaledes, som de efter Lyden vilde være blevet skrevet paa Dansk. Der er særlige Tillæg om de vigtigste "Handels- og Søe-Termini" og om "Commando og Søe-Talemaader").

- Nogle yderligere Oplysninger om Martha Helene Fenger findes - foruden i hendes "Levned" - i Molly Tangs Erindringer. Familien Fenger omhandles iøvrigt i P.J. Schmidts Bog: "Legatstiftens Niels Brocks og Hustrus Slægt", Kbhvn. 1877, og i Th. Hauch-Fausbølls "Slægthaandbogen". Fremdeles giver den af Anna Tang Barfod i 1922 udsendte meget store trykte Tavle "Forsøg paa et Overblik over Slægterne Meinert - Tang - Fenger og deres indbyrdes Forbindelse", paa Grund af hyppigt Indgifte indenfor samme Familie og mellem Familierne (ogsaa Familien Krarup), en meget nyttig og tiltrængt Oversigt. Og om Familien Meinert og nogle af deres Ascendenter giver N.J. Meinerts Erindringer fyldige Oplysninger.

Christian Noe Fenger blev Kopist i Statsgældskassen 1829, Fuldmægtig 1842, Kammerassessor 1848 og Bogholder i Finanshovedkas-

sen 1850. D.7.10.1853 blev han Chef for Krigsministeriets Bogholderi-kontor og Krigsraad, 17.7.1856 Justitsraad, 28.12.1858 Ridder af Dbg., 14.6.1868 Overintendant (men vedblivende Kontorchef) og 4.2.1880 afskediget og benaadet med Dannebrogsmændenes Hæderstegn. - Han havde da tjent Staten i 52 Aar.

I Manuskript foreligger: "Helene Sophie Ipsen, f.Fenger: Erindringer fra mit Hjem. Nedskevne i Anledning af Hundredaarsdagen for min Fader Justitsraad Christian Noe Fengers Fødsel". (Heraf har min Mor, da hun var godt oppe i 70-Aarene, skrevet en Afskrift, som hun har foræret mig). Til dette Arbejde maa jeg henvise, selv om en stor Del af det deri anførte vil blive omtalt i det følgende (delvis uden særlig Henvisning dertil). Tante Helene skriver, at han var født Aaret efter Københavns Bombardement (?: 5 Mdr. efter dette), og at hans Moder mente, at det hun havde gennemgaaet i de Dage, hvor hun om Aftenen saa Brandpilene i Gaderne og aldrig følte sig sikker, havde sat sine Spor i en ængstelig Natur hos Drengen, der vel senere hen i Livet beherskedes ved en stor ydre Rolighed, men i enkelte Øjeblikke, hvor Ulykker truede ham selv eller Fædrelandet viste sig som en stor nerveus Skræk, der dog mærkelig forsvandt, naar Ulykken skulde bæres". Hans Far havde bedt ham tage Artium, men han syntes det var for vanskeligt. " Som gammel Mand har han sagt mig; at den latinske Grammatik med de lange Remser havde afskrækket ham, da han hørte Brødrene lære dem, og en Særegenhed ved hans Karakter var, at det han blot tvivlede om at kunne gennemføre, indlod han sig ikke paa. En god Hukommelse havde han altsaa ikke. Derimod en stor Vilje til at trænge ind til Kernen i enhver Sag; han forstod at skælne det, det kom an paa, fra det mindre væsentlige, kort sagt holde sig til Sagen, og aldrig standse paa Halvvejen". Det blev herefter bestemt, at han senere som Handelsmand skulde uddannes hos Fengers i Riga, hvorfor han fik en god Uddannelse i Sprog (han læste som ældre altid fremmede Sprog og talte Tysk og Fransk med Lethed) og fattede stor Interesse for Bogholderi og alle Regnskabsformer. Efter at hans Far var død, blev Forholdene imidlertid vanskeligere, og han foretrak en fast Stilling i Finansministeriet. Selv efter at han var blevet Fuldmægtig, var Gagen dog kun lille, slet ikke stor nok til to, og han maatte vente i henved 10 Aar, efter at han havde truffet den Pige, han syntes om (Datter af hans afdøde Farbrors Hustru i hendes 2. Ægteskab) med at fri til hende. Først hans Tilknytning til det af Familierne Monrad og Manthey stiftede Adressekontor (der udgav "Adresseavisen") fordoblede hans Indtægt og satte ham i Stand til at gifte sig.

Jeg har liggende et Brev, dateret Selchausdal d.22.Novbr. 1842, til "Velbyrdige Hr. Fuldmægtig C.N.Fenger":

"Idet jeg herved giver mig den Ære at tilstille Deres Velbyrdighed en General- Fuldmagt til at indtræde i Directionen for Adressecontoret forsaavidt den Mantheyske Andeel i Samme angaar, tillader jeg mig tillige paa min Moders, mine Sødskendes, Svogeres og egne Vegne at bringe Dem vor meest erkjendtlige Tak for den Beredvillighed, hvormed De har paataget Dem det ovennævnte Hverv og den Iver, Dygtighed og Redelighed, hvormed De har varetaget vort Tarv, hvilket Alt vi saameget mere paaskjønne som vi tilfulde erkjende saavel det Vanskelige og Byrdefulde i Deres Stilling som Umuligheden for os tilbørligt at lønne den saa saare vigtige Bistand, De yder os. Det er derfor kun som et ringe Vederlag for Deres Møie og Tidsspilde at vi herved bede Dem om velvilligst at modtage og i vor aarlige Konto hos Dem forlods beregne til UdgiVt et Salair af 300 Rbd. Sølv om Aaret at regne fra 1^e Januarii d.A.

Med udmærket Høiagtelse og Hengivenhed

Deres Velbyrdigheds

ærbødigste

Manthey."

Saa er der et Brev, dateret Kjøbenhavn, Roeskilde og Selchausdal i Mai 1845, til "Velædle Hr. Fuldmægtig Fenger, Directeur for Adressecontoret":

"Ved nærmere at overveie det Forhold, hvori Deres Velædelheds Indtægt som Directeur for Adressecontoret staaer til det, ved Deres Bestræbelser og Omhu, i den senere Tid betydeligt forøgede Provenue af Contoiret, have vi anset os forpligtede til at honorere Deres Uleilighed og Tidsspilde paa en Maade, som ~~meget~~ ~~svaret~~ til Omfanget af Deres Arbeide. Det er derfor i Erkjendelsen af denne Forpligtelse og af vor store personlige Forbindtlighed til Dem at vi herved tillade os at anmode Dem, behageligt, fra indeværende Aars 1^e Januarii af, at beregne Dem et Honorar af 400 Rbd. aarligt

Deres ærbødigste

Manthey

C.Stage

paa egne og Broders Vegne

paa egne og de øvrige Manthey-
ske Interessenters Vegne."

Til sidst et Brev, dateret Præstøe og Kjøbenhavn d.7^e og 14^e Febr. 1861, til "Velbaarne Hr. Justitsraad Fenger, Ridder af Dannebrog":

"I Erkjendelse af de Fordele, som Deres Velbaarenheds ind-

sigtsfulde og omhyggelige Bestyrelse af Adressecontoirets Affairer have forskaffet os, og i det Haab at De er villig til fremdeles at yde os Deres Bistand, tillade vi os herved at anmode Dem om fra den 1^e Januar d.A. af, at beregne Dem, foruden Deres hidtil havde Honorar en aarlig Provision af 5% af Alt, hvad vor Andeel af Adressecontoirets Udbytte overstiger 6000 Rd.

Deres ærbødigt forbundne

Manthey.   Manthey.   Charlotte Wagner.
                   P.A.Fenger.   C.Stage."

- Denne Direktørstilling bevarede han til sin Død.

- Ved sit Giftermaal i 1843 flyttede han fra sin Mors Lejlighed i Strandgade ind i den Brunske Ejendom i Knabrostræde, men allerede 1844 flyttede Familien ind i Lejligheden paa 2.Sal i Toldbodgade Nr. 50-51, hvor de blev boende, indtil de, vistnok i 1874, flyttede ud paa Frederiksberg, hvor de boede Hauchsvej 15, 1. Sal.

- De fik i deres Ægteskab 3 Døtre: Sophie Helene, f.19.7.1844, Hanne Georgia, f.2.8.1846, og Louise Augusta, f.14.3.1854, alle født i København.

- Jeg har et "Binde - Brev til Lovise Fenger d.30te Januar 1852" fra hendes "hengivne Svoger Peter Fenger."

I dette Brev til min Bedstemor skriver han bl.a.: "at Du alt iforveien har bundet mig og Augusta og Helene" (hans Hustru og Datter) "og hvem af os der kjender dig, med et Baand, der vel ikke er nogen Haardeknude, men som dog er saa fast, at det hverken skal løses, eller hugges over med noget Sværd, et saadant Baand, som vi ikke vilde løse, om vi ti Gange kunde, det Venskabs og Kjærligheds Baand, hvormed Du har knyttet til Dig os alle. .... Jeg synes ordentlig jeg kom mig inde hos de Kjære i Kjøbenhavn. Det var en stor Opmuntring at komme ud til Eder, og Moder og I andre gjorde ogsaa Alt for at vederqvæge mig, baade til Sjæl og Legeme."

- Min Bedstefars Overgang til Krigsministeriet d.7.10.1853 blev foranlediget af Bedstemors Erbr Knud Christensen, der da var Generaldecisor for Arméens Pensionsvæsen. Chefen for Krigsministeriets Bogholderkontor vilde nemlig nu trække sig tilbage, fordi han havde indladt sig paa en Røgnskabsform, som det viste sig, at han ikke kunde stemme af, og Knud Christensen spurgte da (efter Tante Helene i 1852) Bedstefar, om han vilde forsøge at afslutte dette Regnskab. Lykkedes det, skulde han faa Stillingen og kunde saa senere

indrette Hærens Regnskab, saaledes som han fandt bedst. Bedstefar sagde først Nej, da han nødig vilde indlade sig paa noget saa uvist og vanskeligt, men blev overtalt til at prøve. Men det var en urimelig Spænding, han arbejdede 13 Timer i Døgnet og drømte om det om Natten, men tilsidst fandt han da ud af Regnskabets "aldeles vanvittige, indviklede Form" og kunde saa afslutte det. Hans Helbred havde imidlertid faaet et Knæk ved den stærke Spænding og det forcerede Arbejde. "En Nervesvækkelse i Underlivet pinte ham meget, gjorde ham tung i Sindet og berøvede ham Søvn." "

Fra 12.Juni til 1.Oktbr. 1853 var der Koleraepidemi i København, hvor 4737 Mennesker døde. Man levede i en utaalelig Nervespænding, og det tog særlig paa Bedstefar. Hans Bror, Lægen Emil Fenger foreslog ham saa at flytte udenfor Byen med Familien, dog ikke længere end, at han hver Dag kunde gaa ind til sit Kontor. De flyttede saa ud til Valby. Næste Aar lejede de et større Sted i Valby, "Landlyst", der den Gang var 100 Aar gammelt. Det tilhørte Grosserer Jørgen Bech og laa lige overfor den nuværende Kirke i Valby, og her boede de i 20 Somre. Det var et 3 Etagers Hus med store Værelser, og der var 2 store Haver og et Vænge ned til, hvor Valby begyndte. Bagved, mellem "Landlyst" og Søndermarken var der store Marker og en Sandgrav. Jeg har et Fotografi fra "Landlyst", hvor man ser Husets brede og høje Gavl, beklædt med vandret liggende Brædder; ovenover de 3 Etagers Vinduesrækker er der øverst i Gavlen et Loftsvindue. Man ser hen over Havens Græsplæne med smaa Bede; lige foran Huset staar et lille Træ. Bagved og til Siderne er der store og mindre Træer. Paa en Bænk til venstre foran Huset sidder Tante Hanne og Tante Helene, i Havestuedøren min Mor som ganske ung Pige. (Jeg regner med, at Fotografiet er fra 1868-70). Naturen fængslede Bedstefar meget, og han drev Haven frem til noget meget smukt. Han kunde tage 200 Stykker smukke Roser, som han selv havde plantet, med, da de definitivt flyttede derfra. Hans Helbred var ganske vist svagt, men det var alligevel lykkelige Aar, han tilbragte derude.

- Der var et udmærket Sammenhold mellem ham og hans Brødre og deres Mor. Hun kunde ikke undværes ved deres Sammenkomster. "Hun var et naturligt Midtpunkt, stille, men meget forstandig i Samtale, agtet og elsket uden nogensinde at fordre. .... Hun morede sig kongeligt i Kredsen af sine Sønner." Baade han og Brødrene var musikalske og sang Kvartet, naar de var sammen, Hans Bror Ferdinand,

der havde en overordentlig smuk Stemme, sang 1.Tenor, Bedstefar 2. Tenor. - Ved mange af disse Sammenkomster blev Rahbeks Sang (til Melodi af I.A.P.Schultz) "I Ungdoms Vaar groe Roser allevegne" - en Hyldest til Venskabet - sunget af alle. (I 1922 modtog jeg og andre Efterkommere af Grosserer Peter Fenger fra Ingeniør J.F.Edelberg, hvis Mor var født Fenger, et lithograferet Eksempel af denne Sang, Tekst og Melodi, som et Minde om de gamle og til Styrkelse af Slægtsfølelsen). Brødrene var Kernen i Bedstefars Omgang og maatte være samlet, naar han skulde mene, at Sammenkomsten var noget værd; de skulde alle med paa hans Fødselsdag. De forstod hinanden saa godt og løste i Fællesskab paakommende Vanskeligheder i Familien. Han var deres Raadgiver i økonomiske Spørgsmaal og opbevarede deres Papirer i sit Jernskrin (som jeg nu har), og solgte Papirerne for dem, naar det var strengt nødvendigt, og de ikke kunde klare sig med et Laan hos ham. Familiens Enker spurgte ham til Raads, og han ordnede deres Pengeforhold; han vilde gerne hjælpe andre.

Alma Bock skriver i Bogen om sin Far: "Christian var den eneste af Fars Brødre, som boede her i Byen; baade af den Grund, og fordi de passede godt sammen, blev han og Far meget nære Venner. Han var hele Familiens Støtte i Pengesager, hvad Far var meget taknemmelig for; thi skønt han interesserede sig levende for Landet Finanser, kjedede hans egne ham. De to virkede undertiden sammen i Fortrolighed for at hjælpe andre. Da Onkel Christian var død, saa jeg for første Gang min Far græde; store Taarer løb ned over hans Ansigt, medens han sagde til mig: "Han var saadan en trofast Ven."

- Tante Helene skriver om ham: "Han var opvoxet sammen med meget begavede Brødre, som ved deres Evners Art fik anvist ganske anderledes fremtrædende Stillinger i Livet, men aldrig har jeg følt det mindste Gran af Misundelse hos ham; det han fordrede af sig selv var Ro og Ligevægt. "Dannelsen viser sig igjennem Beherskelsen"; det var en af de Sætninger, der tiltalte ham mest, og den førte han ud i Praxis. For at udføre noget dygtigt og sikkert paa det Omraade, man har valgt sig, maa man kjende sine Evners Begrænsning; det er en Sætning, jeg oftere har hørt ham udtale."

- Tante Hølene skriver bl.a. om sit Hjem: "Hjemmet gik sin jævne Gang, styret i de smaa Træk af min Moder, der var en forstandig Kone, som vel havde Sands for, hvad der var smukt og elegant, men godt kunde styre denne Sands, naar Forholdene ikke tillod dens Udøvelse, og heller ikke var bange for ved sit personlige Arbejde at

bidrage til, at Huset og vi Børn kunde faa et smukt og tiltalende Udseende. I en Henseende var mine Forældre uden al Sammenligning; hvad de skulde savne var ligegyldigt, naar det drejede sig om os Børn, ikke alene vore Kundskaber, men vore Glæder - fra gaanske smaa havde vi Børneballer -; hvorledes Fader og Moder har skaffet os alle de Fornøjelser, kan kun forstaas, naar man kjender deres Fornuft i det daglige og Moders store Arbeidsomhed."

- Bedstefars Bror, Pastor Ferdinand Fenger, havde (vistnok ca. 1862) bedt ham om at tage sig af hans Sønner, der skulde studere i Kbhvn., og han indrettede det da således, at Familien altid var hjemme om Søndagen og parat til at tage mod Gæster. De kom og førte andre unge Venner med, og der blev et muntert Liv baade i Toldbodgade og paa "Landlyst". De første Gæster var altsaa Christian Fenger, f.1843 (senere Præst) og Peter Bernhard Fenger, f. 1845 + 1922 (senere Skolebestyrer), men her kom ogsaa bl.a. Emil Fengers Børn Clara, f. 1847 + 1918 (senere gift Wanscher), og Nicolai, f.1849 (senere Konsul i Riga). Paa et stort Fotografi, jeg har, ser man - foruden Tante Helene og Tante Hanne - flere af denne Kreds. (Da Nicolais Portræt er udklippet af et andet Fotografi og derefter indsat i det store, kan dette tidligst være taget i 1868, i hvilket Aar han rejste til Riga).

- I 1864, da Efterretningen om Dannevirkes Rømning kom til Kbhvn., talte de fleste om Forræderi, men Bedstefar, der havde talt med "flere fornuftige Officerer", gav i sit Hjem en fuldstændig Forklaring paa Forholdet og hævdede, at det var det modigste og klogeste, som kunde gøres i dette Øjeblik. Men da Dybbøl var faldet og Als indtaget, sagde han: "Det er den største Sorg, jeg har haft i mit Liv".

Den 13.Juli 1868 fejrede mine Bedsteforældre deres Sølvbryllup paa "Landlyst", "glade og lykkelige med hele Slægten og mange Venner omkring sig .... en stor Middag var der, og om Aftenen traadte Sølvbrudeparret Dandsen til Brudevalsens Toner, endnu raske og fornøjelige at se paa. Moder havde valgt sin Dragt i de Farver hun havde paa, da Fader saa hende første Gang. Haven var belyst med couleurte Lamper, og vi morede os udmærket", skriver Tante Helene.

Jeg har ikke mindre end 5 Sange derfra deriblandt en til "Landlysts" Pris. Af de andre gengives her to for at give et Indtryk af Stemningen:

"Minde= og Mærke= Sang
for
Gamle og Unge."

Mel.: Bonden och kråkan ...

"Om Sommeren kviddre de Fugle med Lyst,
Hopsasa, fa la la la la!
Men Sommeren svinder og saa kommer Høst,
Haa, saa, hvordan gaaer det saa?

I Unge, I synge baade Høst og Vaar,
Hopsasa, fa la la la la!
Og tænke kun lidt paa de hvide Haar.
Haa, saa, hvordan gaaer det saa?

Jeg husker en Kvinde med Øine blaa,
Smil paa Kind, Mildhed i sit Sind,
Paa Sønerne sine saa blidt hun saae.
Haa, saa, hvordan gik det saa?

De To havde fundet sig hver en Brud,
Hopsasa, fa la la la la!
Og vare saa dragne af Hjemmet ud.
Haa, saa, hvordan gik det saa?

Saa havde den Gamle kun Tre igjen,
Ja saamænd, kun de Tre igjen;
Hun tænkte: "Hvis ei de bli'er gifte Mænd,
Haa, saa, hvordan gaaer det saa?"

"For nu kan de vel være glade og fro,
Hopsasa, fa la la la la!
Men naar jeg er borte og gangen til Ro,
Haa, saa, hvordan gaaer det saa?"

Men som hun en Dag i de Tanker sad,
"Aajaja, Aa ja ja ja ja!"
Indtraadte Hr. Christian, han var saa glad.
Haa, saa, hvordan gik det saa?

"En Mø har jeg vundet saa favr og tro,
Hopsasa, fa la la la la!
Hun loved med mig baade bygge og bo,
Haa, saa, nu vil Alt nok gaae!"

Og Brylluppet stod saa en Sommerdag,
Hopsasa, fa la la la la!
Den Gamle hun nynned: "Det har mit Behag,
Haa, saa, nu vil nok det gaa!"

Og Dagene runde, og der gik Aar,
Hopsasa, fa la la la la!
Hun fødte ham Døttrene tre i hans Gaard.
Haa, saa, hvordan gik det saa?

Den Ene hun spilled ham Sorgen af Sind,
Hopsasa, fa la la la la!
Den Anden hun ofte sang Glæden ham ind.
Haa, saa, saadan gik det saa!

Den Mindste hun dandser og smiler og leer,
Hopsasa, fa la la la la!
Derover han frydes, hvergang han det seer.
Haa, saa, saadan gik det saa!

Men Lykken han følte, mens Aarene svandt,
Hopsasa, fa la la la la!
Fremspired den Dag, han sin Fæstemø vandt.
Haa, saa, saadan gik det saa!

Det mærke I Unge, her flokkes idag,
Hopsasa, fa la la la la!
Og vælge en Brud Jer alt efter Behag.
Haa, saa, at det vel kan gaa.

Saa naar I bli'er gamle, om end I bli'er graae,
Hopsasa, fa la la la la!
Med Glæde da kan Eders Sølvbryllup staa,
Haa, saa, Alt skal vel da gaa!"

"Ogsaa en Sang

om

Christian og Lovise,"

Mel.: Aa kjøre Vatn og kjøre Ved.

"Den Gang da Christian fik Ridehest,
Hans Moder meente "det var ilde;
"At faae en Kone, det var dog bedst,
"Jeg frygter snart, det bli'er for silde;
"De røde Roser og de Øine blaae,
"Dem maae i Ungdommen man passe paa,
"Thi, naar man faaer
"Den man attraaer,
"Saa er det Moro at leve".

Som nu han rider saa strunk og kjæk,
Faaer Rosinande føle Nykker,
Før ret han veed det, saa er han væk,
Jeg troer, Stigbøilen gik istykker.
I Grøften blev han kastet nok saa net,
At han blev gnaven man begriber let,
"Nei", tænkte han,
"Fornuftig Mand
"Befatter sig ei meer med dette."

En anden Retning hans Tanker fik,
(De fik den, som hans Moder vilde,)
Til Mineslyst han saa jevnlig gik,
Der mødte ham to Øine milde.
Hvordan det siden gik, vi alle veed,
De købte Møbler, saae paa Leilighed,
Alting var snart
Klappet og klart,
Lovise blev hans unge Kone.

Nu er de blevet Sølvbryllups-Par,
Tre store Døttre har de faaet,
Men Ungdoms Dage ei glemt de har
Imens de mange Aar er gaaet.
Derfor saa mildt de til de Unge seer,
Kan dele deres Løier og Plaseer;
Sid ned min Ven!
Kom snart igjen!
Man hører naar man gaaer og kommer.

Derfor saa gjerne paa denne Fest
Vi vilde Brudeparret hædre,
Vi skrev en Sang, som vi kunde bedst,
Den burde være meget bedre.
Gid her vi samles glade mangt et Aar,
Saalænge som det gamle Landlyst staaer!
Hurra! Hurra!
Den Skaal var bra',
Sølvbrudeparret længe leve!"

- Bedstefars Fødselsdag d.6.Januar fejredes stadig med Slægt og Venner, og efterhaanden fyldte hans Brøders Børn godt op, og de unge kom ind paa at spille Komedie den Dag; Rollerne kunde de jo lære i Julen. Tante Helene skriver bl.a.: "Vi tog det meget alvorligt ... og de Gamle var et enestaaende Publikum. Vi gyste ikke tilbage for selve Fader Holberg, idet vi spillede Visitterne af Barselstuen. .. Jeg, der dengang var en ung, pæn Dame, skulde spille 1ste Dame; hun har en Replik saalydende: "Aa, er det hun, som vrikker saa med Rumpen?" Det fandt jeg ikke passende og mente at kunne sige blot: "vrikke saa." Men min Cousine Christine Just (f.1838, Datter af Pastor P.A.Fenger) " en fortrinlig Skuespillerinde, sagde saa: "Nej, gør aldrig det, saa siger en af de Gamle det ude paa Tilskuerpladsen; det er da meget værre." Jeg sagde det altsaa og blev hilst med en rungende Latter. Vi spillede naturligvis Hostrup og Richardt og tilsidst selve Johan Ludvig, idet vi vovede os til "De Uadskillelige". Augusta Ludvigs "(f.1839, Datter af Pastor Ferdinand Fenger, og gift 1872 med sin Fætter Ludvig Fenger)" var en udmærket Malle sammen med Johan Bredsdorff som Klister og Louise Fønger (Soldenføldt)"- f.1843, ugift, Datter af Pastor P.A.Fenger, senest Forstanderinde ved den Soldenfeldtske Stiftelse - "meget morsom som Madam Burmann. Dr.Immanuel Fenger "(f.1853, Søn af Emil Fenger)" var Hummer, og min Søster Augusta var en indtagende Søcadet; de Gamle var lige ved at synge nød. Ja, jeg er vis paa, at var det gaaet i Stykker, havde de frelst Situationen." (Om Augusta, min Mor, skriver Tante Helene: "Hun var saa meget yngre end vi andre, at vi altid vilde se hende som "den lille", der skal hjælpes paa alle Maader, og som vist ogsaa er lykkeligst, naar det er saadan. Hun var et kjønt og venligt Barn, udstyret med en smuk Stemme, der allerede, da hun var Barn, gjorde sig gjældende, og med et ualmindeligt fint Øre, der aldrig svigtede. Hun har været Fader til megen Glæde; han, der selv var musikalsk, paaskjønnede dette Talent i høj Grad".) " ..... Ved disse Løjligheder var Ludvig Fønger, senere Stadsarkitekt, en glimrende Hjælper, det var saa sin Sag at gøre en almindelig Dagligstue til Charlottenlund, men alle Juletræer i Omegnen samledes,

Blomster lavedes, Belysning prøvedes, og vi fandt Resultatet enestaaende. Den, der ikke havde villet virke d. 6te Januar var simpelt hen bleven betragtet som en Hedning." Iøvrigt nævnes Dr. Schlotfeldt i Everdrup, der var meget morsom som Skolelæreren i "Intrigerne", og Heinrich v.Harten (f.1850, senere Stabsløge, hvis Mor, født Sundorph, var Kusine til Bedstemor) og hans Ven Viggo Petersen (senere Præst). "Fader holdt sig stadig livlig og ung i Tanken ved Samlivet med denne Ungdom, som sværmede for ham, som han saa godt forstod, og i hvem hvert et godt Løfte for Fremtiden var ham en personlig Glæde."

Alma Bock, f.Fenger, skriver om sin Søster Clara, at "hun jo kun havde Drengene til Legekammerater og derfor selv næsten blev som en Dreng, hun havde et udmærket Humør og kvikke Indfald. Da hun og Nicolai blev voksne, kom de tidt om Søndagen i Onkel Christians og Tante Louises gjæstfri Hjem i Toldbodgade og om Sommeren paa Landlyst i Valby og morede sig herligt. Onkel Christian holdt meget af unge, muntre Mennesker og modtog altid Clara med "Goddag, du lystige!". Han gik gjerne ind paa deres Spøg, saa de følte sig frie og veltilpas, og hans tre Døtre var deres Venner. Der var megen Musik, alle Døtrene enten spillede eller sang, og hvert Aar paa Onkel Christians Fødselsdag var der Komædie eller Oplæsning med Tableauer, f. Ex. af Andersens Eventyr. Jeg husker min Fryd, da jeg engang fik Lov at være med som "Nissen hos Spækhøkeren". Mor syede en Nissedragt til mig, hvori jeg sprang og dansede Huset rundt."

- Min Far, Harald Iulius Holck (1843-1917), som var den første juridiske Kandidat, der gik ind i Politiet som menig Betjent, blev i 1875 Politiassistent paa Frederiksberg. Han har bl.a. nedskrevet følgende:

"I Efteraaret 1875 fik jeg af Oberstinde Jacobsen ("den lille Gud Amor", som hun senere kaldte sig) at vide, at man i en Dobbel-Kvartet af Herrer og Damer, som man var i Begreb med at danne hos Kontorchef Chr.Fenger i Nr. 15 paa Hauchsvej, manglede en Bas, og hun spurgte mig, om jeg havde Lyst til at udfylde den ledige Plads. Jeg sagde straks Ja dertil og gjorde saa Visit hos Fengers og meldte mig til Tjeneste i Kvartetten. Den blev dirigeret af Komponisten Fruken Johanne Fenger" (f.1836, Datter af Pastor Ferdinand Fenger)" og fik Navnet "Den store Bjørn". I den Fengerske Familie blev jeg meget venlig modtaget; jeg var meget glad ved at komme der, og der vandt jeg snart mine bedste Venner, saavel blandt de Gamle som blandt de Unge. Husets yngste Datter Louise Augusta Fenger, den Gang 21 Aar gl.,

var den ene af Alterne i Kvartetten. Vi elskede begge Sang, glædede os ved det muntre Samliv med de andre Unge i Kvartetten og ved Hyggen hos den elskværdige Familie, som^{var} "Bjørnens" Værter, og vi fik derfor paa "Bjørnens" Sangaftener nogle af de glædeste Timer, vi har haft.

Jeg blev efterhaanden mere og mere hjemme i Familien, og naar jeg kom der, var det altid Musikken, der udfyldte det meste af Tiden. Det begyndte med, at min tilkommende Hustru sang sine smukke Sange alene, men det varede ikke længe, før vi begyndte at synge Duetter, og deres Antal voxede snart stærkt, da vi begge var lige glade over dem, og jeg kom tiere og tiere paa Hauchsvej Nr.15, tilsidst saa ofte, at jeg idelig maatte spekulere over, om jeg nu ogsaa kunde være bekendt at komme igen saa hurtigt efter at jeg havde været der sidst, men Spekulationerne endte i Reglen med, at jeg gik derhen, selv om jeg var paa det Rene med, at det mest Passende vilde være, om jeg ventede nogle Dage med at gaa derhen.

Og naar jeg saa kom derhen, sang vi saa langt ud paa Aftenen, at det nok kunde blive lidt for meget for Kontorchef Grundtvigs, der boede i Stueetagen under Fengers. En Dag antydede Fru Grundtvig dette paa en fin Maade ved at fortælle, at hun en Nat var vaagnet ved at høre Sang ovenfra; det var saadan en dejlig Sang, det var, som om det kunde være Englene, der sang. Efter denne Meddelelse blev lo¹ det reglementerede Klokkeslet for Ophøret af Duetterne, men Tiden blev ret jevnlige overskredet.

I 3 Aar kom jeg saaledes hos Fengers, indtil jeg d.12. November 1878 "tilfældig" mødte Gusta, der var paa Vej hjem fra en Sangtime i Kjøbenhavn - jeg kom ogsaa fra en Sangtime hos min Sanglærer, Albert Meyer, - og dette Møde endte med, at jeg friede til hende ved Ankomsten til Hauchsvej og fik hendes Ja. Afslutningen paa Frieriet foregik paa Trappegangen. D.22.Oktober 1879 blev vi viede i Frederiksberg Kirke."

Far omtaler et andet Sted, at han ogsaa har været Medlem af en anden, blandet Dobbeltkvartet "Alfa" i Stadsarkitekt Fengers Hus under Ledelse af Komponisten, Professor Christian Barnekow (1837-1913), Dattersøn af Livlægen Christian Fenger.

- Fra 1877 foreligger følgende Aktstykke, skrevet med Fars store Skrift og forsynet med Stempelmærke (et 4 Øres Frimærke):

"Aar 1877 d. 22. April Kl. 3 Em. var undertegnede Politiasistent Holck tilkaldt til Iustitsraad Fenger paa Hauchsvej No 15-1 Sal for at overvære Slagtingen af den af Bjørnen opfødte Gris.

Som Vidner var tilstede medundertegnede Justitsraadinde Fenger, Frøken Helene Fenger, Frøken Hanne Fenger, Frøken Augusta Fenger og cand. theol. Viggo Hjalmar Petersen. Grisen fandtes opstaldet i det inderste Rum i Sekretæren i Balkonstuen og viste sig at være ved ret godt Huld efter Udseendet at dømme. For at Blodet ikke skulde sprøjte ud paa Tæppet, blev Grisen af Frøken Augusta Fenger holdt frem over Kakkelovnsbakken, hvorefter cand. theol. Petersen med et Par velrettede Kølleslag skilte den ved Livet. Den sprællede kun ubetydeligt, og dens Dødskamp lod til at være let. Ved den derefter foretagne Obduktion viste det sig, at Grunden til den i den senere Tid observerede Svækkelse af Appetitten hidrørte fra en aldeles usædvanlig Ansamling af ~~es~~ ladegaardianum i Mavesækken. Det forfundne Metal blev sluttelig underkastet en omhyggelig Undersøgelse, der gav det Resultat, at samtlige Mønter vare fra den nulevende Konges Regjeringstid, og at Totalbeløbet udgjorde: 4 Kroner og 41 Øre, siger og skriver Fire Kroner og En og Fyrgetyve Øre. -

Dette bekræfte vi herved ved vore Underskrifter.

Louise Fenger

Viggo Petersen
med paah. Pen

Helene Fenger

Hanne Fenger

Augusta Fenger

H. Holck,
Politiassistent,
Stedets Øvrighed.

Som Rekvirent af
Forretningen.
C.N.Fenger".
(Segl)

(Bedstefar havde en smuk, stor og klar Haandskrift, hvad der bl.a. kan ses af en Afskrift af Marseillaisen, som han har taget. "Bedstemors Underskrift ("Louise") paa Dokumentet har en lignende Karakter)

- Da Bedstefar den 6. Januar 1878 fyldte 70 Aar, var der stor Fest, og der opførtes en munter Kantate, isprængt taknemlig Hyldest. Jeg har Manuskriptet dertil: "Til min kjære Onkel, Hr. Justitsraad C.N.Fenger fra Chr. B."

Først udførtes en "Fødselsdags Marche", Schumanns 4-hændige Klaverstykker, Op. 85 Nr. 1. Efter den kom en versificeret Prolog, fremsagt af L. (sikkert Ludvig Fenger), som meddelte, at der

kunde ventes en Gratulation pr. Telefon, uvist hvorfra. Saa hørttes til Tonerne af Schumanns Op. 85 Nr.2 "Bjørnedans" et fjernt, 4-stemmigt Kor:"Brum - brum, sum-sum". I Pauserne førtes en Samtale mellem L., A. (sikkert hans Hustru, Augusta Fenger, f. Fenger) og C. (maaské hans Søster Christine), der diskuterede, hvem det kunde være, man hørte i Telefonen:

" .... (L.) Men Lyt! Fra de fjerne, ukjendte Zoner
Mit Øre fornemmerklare Toner!

(A.) Det er Frøken Kleeberg - hører jeg ret -
Som synger med sine Bjørn en Duet.

(C.) Eller ogsaa har den, der telefonerer,
Nok faa't sig en Bjørn, som ham konfunderer.

(L.) Med Eet er jeg kun paa det Rene, Børn:
Det smager af Bjørn, og det lyder af Bjørn.

(A.) Det er da vel aldrig Bjørenstjerne,
Som fantaserer paa Norsk fra det Fjerne.

(C.) Eller selve den himmelske Stjernebjørn,
Som brummende holder her udenfor Døren?"

Tilslidst maatte L. i Bjørnesproget "Brum- brum, sum - sum" sige i Telefonen, at Hilsenen maa bringes paa nærmere Hold.

Derefter kommer der en Vekselsang mellem L., A. og C. om Klokken, der nu ringer, og Larmen udenfor, og endelig mylrer der en Flock ind, som viser sig at være Koret "den vidtberømte, store Bjørn", og synger "Til Lykke! Til Lykke!" Saa træder A. (maaske min Mor) frem og synger:

"Tro ikke Bjørnen den har glemt,
Hvor du mod den er venlig stemt!
Men tale den kun slet forstaar, -
Dens Hilsen i en Sang Du faar!"

Det gentages 3-stemmigt af C., A. og L.

Hele dette Afsnit er efter Motiver af "Barbereren i Sevilla" og "Kongen har sagt det."

Saa følger "Hilsen fra de Unge til deres 70-aarige Ven, d.6^e Jan. 1878" med Tekst af Augusta Fenger, f. Fenger. og Musik af Christian Barnekow (et meget smukt Stykke, der af en kyndig Musik-historiker er blevet betegnet som "fuldt ud paa Højde med N.V.Gade"). Det blev sunget dels af hele Koret, dels af en Kvartet:

"For at bringe dig Tak er vi stevnede hid,
Du, som altid var Ven af de Unge;

Var det Vaar eller Høst eller Midsommertid,
Vilde altid Du høre os sjunge.

Og naar Tonerne løde, dit Øje blev mildt,
Thi de varmed' og glæded' Dit Hjerte;
Ingen Sang, naar den klang, paa dit Øre var spildt,
Om den tolked Fryd eller Smerte!

Derfor synger af Hjertet vi: Leve vor Ven!
Som ej tysser paa Ungdommens Stemmer.
Om vi selv bliver gamle og Røsten dør hen,
Vi din Venlighed aldrig skal glemme."

-Saa kommer til Bjørnedansens Toner det sidste Afsnit:

"Men lad os nu ej for alvorlige være!
Og siden vi Bjørnenavnet dog bære,
Saa lad om vor Vært os slynge en Krands
Og fryde hans Sind med en Bjørnedands."

Det var udsat for Sopran - og Altsolo og Kor.

Ind imellem danner "hele Bjørnen" stor Kæde, saa er der Haandklap, saa noteres der "Galop (4 Par)", saa gaaende Kreds og tilsidst Haandklap.

Alle Afsnittene er naturligvis med Piano-Akkompagnement, Bjørnedansen firhændigt.

- Efter at Bedstemor, som nævnt, i 1879 havde arvet en ret betydelig Formue efter sin Bror L.P.Christensen, var hun og Bedstefar "bestandig betænkte paa at skaffe andre Mennesker Befrielse for deres Sorger; vidste de, at der et Sted var snævre Passager, saa kom de og hjalp paa den smukkeste Maade; de havde den rigtige Følelse af, at Jernskrinet kunde lukkes op."

I 1880 foretog Bedstemor og Bedstefar efter hans Afskedigelse en Udenlandsrejse og inviterede Tante Helene, Tante Hanne, Mor og Far med. De var i Berlin, Dresden, Prag og Wien og i Italien og Schweitz; Far var Kasseimester. Tante Helene skriver om Bedstefar: "Ingen var gladere end han, der ikke havde rejst i over 20 Aar. Alt vilde han se, Livet var som et Eventyr for ham, Bjergene besteg han, altid fornøjet fra Morgen til Aften - og saa var han 72 Aar."

Af Optegnelser af 15.August 1880 og 22.s.M. ses det, at Bedstefar sidstnævnte Dag "som en Gave i levende Live" har givet mine Forældre Obligationer og Aktier til en Værdi af 10.000 Kr.

Han naaede at se sin ældste og sin yngste Datter gift og se deres førstefødte; jeg ved, at han stod Fadder til mig.

Tante Helene skriver: "Paa hans sidste Fødselsdag d.6. Januar holdt Onkel Theodor en meget køn Tale, hvor han sammenlig-

nede ham med den nedgaaende Sol, der kaster Lysglans til alle Sider, og virkelig var der noget mærkeligt klart over ham, naar han sagde: "Ja, jeg er en lykkelig gammel Mand"; det kom naturligvis af, at han var saa lidt egenkærlig. ---- Harmoni var der over Slutningen af hans Liv", og han fik en let Død, mens han stod og talte med Tante Hanne.

- Af Bedstefar har jeg ^{et} Daguerreotypi, hvor Ansigtet og Haaret er let farvelagt. Han har en aaben Diplomaterfrakke paa og bærer tætsluttende "Fadermorderne" med en stor sort Sløjfe; han sidder ved et Bord, hvorpaa han støtter den ene Arm. Det paa Siden skilte Haar, der krøller ved Ørene, og Bakkenbarterne er brune, Øjnene og Brynene meget mørke (Øjnene var dybt brune). Næsen er ret lang og lidt kroget, Munden bred, Hovedet og Blikket er rettet til Siden; der er kommet noget stirrende over Blikket. Daguerreotypiet er formentlig taget, da han var sidst i Fyrrerne. - Et senere Fotografi, vistnok fra ca. 1880, viser ham staaende ved et Bord, hvorpaa han støtter den ene Haand. Han er rank og slank og har en tæt knappet Diplomaterfrakke, med Dannebrogordenens Baand ~~paa~~; "Fadermorderne" er brede og vidt aabne. Han er her helt hvidhaaret og med hvide Bakkenbarter, men Øjenbrynene er stadig mørke (vistnok sorte). De mørke Øjne ser lige frem med et klogt, ærligt og energisk Blik. Han ser næsten smuk ud. - I 1882, da Bedstefar var død, bad Far Maleren Henrik Olrik (1830-90) udføre en meget stor Kultegning af ham (et Brystbillede) efter et Fotografi, ^{- vist fra 1880 -} jeg ikke mindes at have set, og forærede det til Mor. Bedstefar bærer her under Diplomaterfrakken en ulden, nubret Vest. Han er gengivet som en smuk gammel Mand med et aabent og klart Blik og med et vindende og venligt Udtryk. Tegningen, i en smuk Egetræs-Ramme med en indre smal forgyldt Liste, tilhører nu mig. (Gengivelse af Tegningen findes i Elvius' Bog "En slesvigsk Slægt").

- Af Bedstemor har jeg flere Fotografier. Der er et, hvor hun sidder ned i en mørk Krimolinekjole og med en hvid Kappe paa det graa Haar, der er krøllet ved Ørene; ved Halsen er der en stor Silkesløjfe. Hun ser ud til at være lidt træt af at sidde for Fotografien og af at sidde med Hænderne i Skødet, hvad hun ellers aldrig plejede. Ved Siden af hende staar Mor, da vistnok lo Aar gl., hvad der vil sige, at Fotografiet er taget i 1864, da Bedstemor var 50 Aar gl. - Saa kommer et Fotografi (Brystbillede), hvor man rigtig ser hendes ranke Holdning, hendes smukke krogede Næse og klare, fæste Øjne. Hun ser lige ud af Billedet, og man faar et Indtryk af hendes Energi og gode Forstand. Hun har en hvid Kappe paa, fra hvilken

brede hvide Kniplingsstykker slynger sig langs Halsen ned paa Brystet. Haaret er hvidt og ved Hjælp af smaa Kamme sat op i 2 Krøller foran hvert Øre. Kjolen er mørk med kort, spidst nedfaldende, hvid Krave, fæstet med en stor oval Sølvbrosche med et Minervahoved (nu hos mig). Jeg antager, at dette Fotografi kan være fra 1874, da hun var 60 Aar gl. (Det er gengivet hos Elvius; men Billederne her er ikke helt klare). - Endvidere er der et Fotografi med Bedstemor, Tante Hanne, Mor og mig (som den Gang var 2 Aar); det er altsaa taget i 1882, da Bedstemor var 68 Aar gl. Hun sidder rank med et Sytøj i Haanden og ser ligefrem; hun har en sort Kappe over det hvide Haar og har ligesom Døtrene - sort Kjole paa. Ansigtet er blevet mere magert. - I 1885 tegnede Olrik, sikkert paa Tante Hannes Initiativ, en stor Kultegning af Bedstemor, som han - med en udmærket Lighed - gav baade Alderens Skønhed og hendes smukke venlige, lidt vemodige Smil. Det er et meget indtagende Billede. Bedstemor har paa Hovedet en lille sort Kniplingskappe, hvoraf 2 Flige hænger ned over Nakken. Hun har en sort, ulden højhalset Kjole paa, der foroven fremtræder som en bred Krave med 3 Rækker Læg, Ærmerne har paa Overarmen flere Rynkninger. Om Halsen har hun en hvid Pibestrimmel. Hun bærer en skinnende Staalbrosche, som hun altid senere gik med; fra den hænger nogle Sløjfebaand ned. Tegningen blev indrammet paa samme Maade som Tegningen af Bedstefar, men de to Billeder kom først 48 Aar senere til at hænge paa samme Væg (hos mig), efter at Mor var død i 1933.

- Mine Bedsteforældres ældste Datter Sophie Helene var som nævnt født i Kbhvn. d.19.7.1844; hun døde d.1.12.1916 paa Frederiksberg, 72 Aar gl. D.6.7.1880 blev hun i Taarbæk gift med daværende Kaptajn i Artilleriet, Chef for Elevskolen paa Frederiksberg Slot, senere karakteriseret Oberstløjtnant Lauritz Abel Ipsen, f. 29.9.1833 i Rønne, + 9.9.1895 paa Frederiksberg, 62 Aar gl. Han var Enkemand efter hendes Kusine Betty Sophie Christensen, med hvem han var blevet gift d.14.7.1863 paa Frederiksberg. Hun var født 23.8.1842 i København som Datter af Bedstemors Bror, Grosserer Niels Christian Christensen, og døde d.4.2.1878 paa Frederiksberg. Da han blev gift med Tante Helene, havde han 4 kønne Døtre, hvoraf den ældste var 10 Aar gl., den yngste 4, det var Bertha (senere gift Fabricius) Ella (senere gift Fabricius), Kitty (senere gift Prior) og Harriet (senere gift Viale). I sine senere Aar drev han en lille Cigarfabrik (med udmærkede Cigarer). Tante Helene fik selv Datteren Kirsten

Noe Fenger Ipsen, f. 28.6.1881 paa Frederiksberg, + 25.2.1947; hun var 5.5.1904 blevet gift/med daværende Assistent, senere Kontorchef i Finansministeriet Adolf Vilhelm Meyer, f. 24.5.1874 i Kbhvn.; de havde Datteren Else Noe Meyer, f. 22.9.1909 paa Frederiksberg, som var gift med dr.med. Børge Vammen, der døde 1.8.1942, 33 Aar gl.

Tante Helene lignede af Ydre og vistnok ogsaa af Indre mest Bedstemor, medens hendes Søstre mere slægtede deres Fader paa. Hun holdt Hovedet højt og saa lige paa Folk. Hun var rap i Tanken og havde en rask Replik, gerne iklædt en overraskende Form; hun var frisindet og interesseret i alle Aandsrørelser og havde et stort Fond af Energi. Hun interesserede sig meget for Mennesker, bl.a. for de Slægter hun stammede fra, og omgikkes gerne begavede Folk. Hun var særlig optaget af Æstetik og havde en levende Interesse for Johan Ludvig Heibergs Produktion og for ham selv, hans Hustru og hele hans Kreds. Hun var overordentlig velorienteret paa dette og paa mange andre Omraader. I Villaen, Lindevangen 3, havde hun, skiftende med Bedstemor og tildels Tante Mine, sine faste Familie-Søndage, hvor kom jo ogsaa efterhaanden saa Døtrenes Tilbedere, Forloveder og Ægtemænd/ og senere jævnlig de pæne logerende, som Tante Helene havde boende i Baghuset. Onkel Ipsen med det graa Fuldskæg husker jeg bedst, naar han efter Middagen, iført en militær, sort Snorejakke, som han fyldte godt ud, vandrede gennem Haven og ned ad Vejen, snakkende med sin Ven, den hvidskæggede, spinkle Oberstløjtnant Grove med den krumme Næse, begge rygende hans bedste Cigarmærke (vistnok "la via"); men han døde, da jeg var 15 Aar. - Bedst lærte jeg imidlertid Tante Helene at kende, naar jeg senere, om Aftenen med min Kone besøgte hende. Hun var rørende gæstfri og venlig og fortalte levende om forskellige Familiebegivenheder og mange andre Emner; vi havde det svært hyggeligt derude. - Hun skrev iøvrigt en fornøjelig Vise til mig, der blev sunget ved et lille, hjemligt Gilde, som Tante Hanne holdt for mig, da jeg blev juridisk Kandidat.

Tante Hanne, Bedsteforeldrenes anden Datter Hanne Georgia Fenger, f. i Kbhvn. d. 2.8.1846, giftede sig ikke, men blev i Hjemmet som en trofast Hjælp og Støtte for sine Forældre, senere for sin Mor alene indtil hendes høje Alderdom. Hun døde paa Frederiksberg d. 18. 12.1908, 62 Aar gl.

Mor, Louise Augusta Fenger, f. 14.3.1854 i Kbhvn., var deres yngste Datter og 8 Aar yngre end Tante Hanne. Hun døde d. 23.1.1933 i Holte, 78 Aar gl. Hun blev d. 22.10.1879 gift paa Frederiksberg med Far, daværende Politiassistent paa Frederiksberg, senere Borgmester

og Byfoged i Nysted og Birkedommer i Nysted Birk, Harald Iulius Holck, f. 1.2.1843 i Fredericia, + 24.4.1917 i Holte, 74 Aar gl. (Med Hensyn til dem kan jeg henvise til mit dupligerede Arbejde "Far og vort Hjem", Holte 1950, idet jeg blot skal tilføje, at jeg har et meget tiltalende Fotografi af Mor, fra hun var 14 Aar, og et smukt Billede af hende, da hun var 28 Aar, paa det foran nævnte Fotografi, hvor Bedstemor er med).

Efter Bedstefars Død sad Bedstemor i uskiftet Bo. Hun købte i 1882 for 32.000 Kr. Villaen Rathsacksvej 13 paa Frederiksberg og flyttede sammen med Tante Hanne dertil. De var i Sommeren 1883 paa en Rejse til Schweitz; Tante Hanne har i en lille Notebog skrevet lidt om denne Rejse. -

Allerede da jeg var en ganske lille Dreng (jeg er født 1880), kom jeg, da vi boede paa Hjørnet af Falkonéralléen og Smallegade, altsaa ganske nær ved Rathsacksvej, meget tit sammen med Mor over til Bedstemor og boede der til Tider i kortere Perioder. Jeg var jo det første Barnebarn og altid "i Kridthuset" hos Bedstemor, der sagde, jeg var "Bedstemors Snaps", og enten hun eller Tante Hanne lod Olrik male et Billede af mig som 4-5 aarig (nu hos mig). "Bedsterne", som vi kaldte dem, spillede jævnlig med mig (Kort, Dam, Gnav og Domino eller "Skrabnøse" - med et fint Elfenbens-Spil, som var udskaaret af Grosserer Andreas Meinert, en Broder til min Oldemor Fenger, og som jeg nu ejer). Jeg husker, at jeg en Gang, da Bedstemor havde faaet "Store Casino", til liden Ære for mig blev saa ærgerlig, at jeg kastede mig tilbage i Stolen, der faldt bagover, saa Ryggen knækkede. Det var Oldemor Fengers Gyngestol, som nu staar i min Stue, og hvis jernbeslagne Ryg stadig minder mig om den Gang. Efter Middag plejede vi at gaa ind i Dagligstuen og drikke Kaffe med tørre Smaakager til i Kakkelovnskrogen; jeg kaldte det, at vi "skulde hen i Hyggeligheden".

I 1892, det Aar, da Far fik Embedet i Nysted, blev jeg, henved 12 Aar gl., optaget i Metropolitanskolen og kom da - efter Sommerferien i Nysted - i Huset hos "Bedsterne". Bedstemor var den Gang 78 Aar gl., Tante Hanne 46. Paa den Tid fandt jeg det ganske ligetil, at jeg kom til at bo hos dem, ^{og mine} de var jo baade mine Forældres/bedste Venner. Senere er jeg kommet til at tænke paa, at det dog maatte være meget uroligt og forstyrrende for min gamle Bedstemor at faa en Dreng i Huset. En sjælden Gang kunde hun ogsaa fare op i Hidsighed over et eller andet (det var Slægtsarven, som det til Tider

var svært at beherske), men hun var ellers altid overordentlig god mod mig, mild og venlig, og jeg holdt meget af hende. Men, som naturligt var, blev det Tante Hanne, der tog sig særligt af mig. -Jeg er ikke klar over, hvem der betalte for mit Ophold, men jeg ved, at Bedstemor, der jo var en velhavende Kone, insisterede paa, maaske sammen med Tante Hanne, at holde mig med Tøj, medens jeg boede der, hvad der i Tidens Løb medførte, at jeg fik syet hos en af Byens bedste Skræddere og i det hele blev særdeles^{vel} ekviperet. Af og til protesterede jeg dog med Held, naar jeg syntes Anskaffelserne blev for dyre. Bedstemor havde ogsaa Andel i en Loge i Det kgl. Theater, og jeg fik ofte Lov til at gaa der, hvad jeg baade havde Fornøjelse og Udbytte af.

- Bedstemors Villa var af gule Mursten og med forskellige graa Cementprydelser. Den havde 2 fulde Etager med ret store Værelser. Fra Entreen kom man ind i et Værelse, hvor Tante Hannes Hornung og Møller Flygel (som jeg nu har) og hendes Nodeskab stod. Saavidt jeg husker hang i denne Stue Constantin Hansens Portræt af min Oldemor Fenger og under dette det lille ovale Ungdomsportræt af hende. Desuden hang der vist et stort, godt Kobberstik efter Rafaels Hellige Cæcilie og et smukt, i 1861 udført Blomstermaleri af O.D.Ottesen (1816-92), der nu tilhører min Søster Agnete.

Derfra gik man tilhøjre ind i den store Dagligstue gennem en bred Fløjdør, omhængt med mørkegrønne Klædesportiører med en Bort med slyngende Ranker, broderet med gul og hvid Silke af Bedstemor. (Døren var taget af). Op ad Dørvæggen stod til venstre en meget stor Mahogni-Dragekiste med dybe Skuffer, der havde tilhørt Bedstefars Søster Stine : Elisabeth Christine Fenger (1797-1823). Den ejes nu, efter i mange Aar at have staaet hos mig, af min Søn Steen. I den tilstødende Væg ud mod Forhaven og Vejen var der et meget bredt Vindue med grønne Planter, bl.a. en stor Philodendron. Her havde Bedstemor sin Plads til venstre for Vinduet, Tante Hanne til højre, Bedstemor ved det 8-kantede Mahogni-Sybord, som hun fik af Bedstefar i Forlovelsestiden som første Gave (nu hos mig), Tante Hanne vistnok ved en Sykurv paa Fod af flettet Straa og med en høj Garnvinde af mørkt brunt Træ og Elfenben ved Siden. Bedstemor sad vist i en Kurvestol med Puder, hvis Midterstriber havde grønne Kanevas-Broderier (nu hos mig), Tante Hanne paa en spinklere Stol. Gardinerne ved Vinduet var Mage til Portiørerne (et Par af dem hænger nu som Vægtæpper i min Stue). I Hjørnet ved Tante Hannes Stol/^{stod} paa et udskåret mørkebrunt Staffeli den store Ramme med Olriks Kultegning af

Bedstemor fra 1885. Op ad den næste Væg stod Sofaen, som jeg selv ikke husker nøje, men som min Søster Agnete beskriver som en lang og bred, sort Sofa med Pøller, med Mahogni-Forside og en høj, buet Ryg med Mahogni-Kant; foran den var der et ovalt Mahogni-Søjlebord (nu hos min Bror Poul) med et grønt Bordtæppe og en hvid Lysedug; det stod paa et, vistnok af Bedstemor broderet, grønt Kanevas-Tæppe med en klassisk Palmetbort paa lys Bund. (I den kolde Tid var der tillige et stort, lyst graat Tæppe over hele Gulvfladen). Om Bordet stod flere lette Bøgetræsstole (med Mahognifinér paa Ryggen) og Oldemors Gyngestol. Over Sofaen hang bl.a. Olriks Maleri af mig som lille Dreng. (Medens jeg ikke husker Farvenuancerne i de fleste af Stuerne, der alle var lyse, kan jeg bestemt huske, at een ^{var rød} Stue, og det maa have været Dagligstuen, da jeg ^{har} hørt fortalt, at Olrik havde spurgt om, hvilken Farve den Væg havde, hvorpaa mit Portræt skulde hænge, og da han hørte, at den var rød, malede han en lys blaa Baggrund). Over Sofaen hang desuden et ret stort Fotografi af Olriks Tegning af Bedstefar og et stort Fotografi af Far, maaske ogsaa det tilsvarende af Mor, men det var ikke saa godt, og Mor var ikke rigtig tilfreds med det. (Alle 3 Fotografier nu hos Agnete). Maaske har ogsaa Marstrands Tegning af Bedstefars Bror Emil og Lithografiet af denne hængt paa denne Væg (nu begge hos mig). - I Hjørnet mellem Sofavæggen og Væggen ind til Spisestuen stod Bedstemors Forældres flade "Ildebrandsskab", nu Bogskab, og tilhøjre derfor en smukt udskåret, højrygget Egetræsstol, en Sølvbryllupsgave til mine Bedsteforældre fra Tante Helenes Veninde, Frk. Louise Meidell (den er nu hos min Bror Gustav). Derefter kom Fløjdørene ind til Spisestuen og saa vistnok en lille grøntbetrukket 2-sædet Sofa (nu hos Agnete), derefter den flade, hvide Porcellænsovn i Hjørnet og saa Tante Hannes lille Mahogni-Skrivebord (nu hos mig), som hun havde ladet udføre, saa at det passede i Stil til "Ildebrandsskabet" Paa Skrivebordet stod Thorvaldsens Argusdræber og Amor fint gengivet i mat Porcellæn; her stod ogsaa hendes lille Sølvskrivetøj, og foran laa en Kobberlære med en ganske lille Gengivelse af noget af Alexander-Frisen. I Loftet hang en spinkel (da moderne) forsølvet Krone med mange Lys (nu hos Gustav). Af Billeder, hvis Placering i Stuen jeg ikke er klar over, var der et stort Kobberstik efter Ribera (nu hos Poul), et ret stort Fotografi af Exners Fiskerkone, der tæller sine Penge, flere mindre Kobber-gengivelser efter Relieffer af Thorvaldsen og vistnok Smaabilleder efter Exner, Otto Bach og flere.

I Spisestuen stod foruden Bordet og de højryggede Stole

med Rørfletning, bl.a. en Mahogni-Buffer med Messingmaskine og meget andet Messingtøj og 2 store Lamper (med svær støbt Underdel med Genie-Figurer), som den Gang havde Glasbeholder til Petroleum, men siden er monteret til elektrisk Lys (nu hos mig); det var en Sølvbryllupsgave fra Bedstefars Bror, Pastor P.A.Fenger. I et af Hjørnerne i Spisestuen stod et smukt lille, buet Mahogni-Hjørneskab til Sølv-tøj (nu hos Poul), i et andet en stor sortlakeret Lænestol med en bred, flad, tilbagelænet Ryg "Avisstolen" (nu hos Poul). Paa Væggene hang vistnok et meget stort Fotografi af Engelsborg i Rom og i alt Fald et af Bedstemors to store Lithografier efter Exners Maleri af et Amagergilde og Marstrands af Visitterne i Barselstuen. Der var ogsaa et lille Lithografi efter Marstrands Billede af Visitten hos Kandestøberens Kone, et Landskabsmaleri af Bredsdorff og et Parvelithografi efter et af Heinrich Hansens Malerier fra Frederiksborg. Bedstemor havde et fint forgyldt fransk Bronceur med ^{en}Hyrdinde; det havde den Gang et særligt Fodstykke, hvorfra en Glaskuppel hvælvede sig over det (jeg har ejet det, men givet det til min Søn Ole). Uret stod nok paa Sølvskabet. I Loftet var der en Gaskrone. Gennem Spisestuen kom man ud i en Glasveranda, hvorfra en Trappe gik ned til Haven.

- I 1.Etage var Soveværelserne og flere andre Stuer, foruden et Badeværelse med en koksfyret Ovn med Messingbrænder og et stort Badekar. I Bedstemors og Tante Hannes Soveværelse stod, foruden 2 Mahogni-Senge, 2 store afrundede Mahogni-Hjørneskabe til Klæder (det ene nu hos mig, det andet fik Kirsten Meyer). Her stod ogsaa - vistnok paa et Mahogni-Spillebord (nu hos Poul) - et Mahogni-Toiletspejl med Skuffe under (nu hos mig) og Fru Dohlers Mahogni-Servante med Laag og buet Skabsdør. Desuden hang der et meget stort Spejl i Mahogni-Ramme (nu hos min Datter Vibeke). I dette Værelse eller i et af de andre Værelser ovenpaa stod ogsaa en Mahogni-Chiffonnière med Klap (nu hos Poul). Her oppe havde ogsaa jeg min Stue, hvori der stod en lang Mahogni-Sofa, da med sort Hestehaarsbetræk, et smukt stort, aflangt Mahogni-Søjlebord med afskaarne Hjørner, flere lette Bøgetræsstole med Rygfinér og en sortlakeret Armstol med Kuglestænger i den høje Ryg, samt Bedstefars smukke Mahogni-Skrivebord paa høje Ben. Da jeg blev Student, forærede Bedstemor mig alt dette, en næsten fyrstelig Gave, som jeg var meget glad og taknemlig for, og som stadig har fulgt mig siden. - Ovenpaa boede ogsaa Kokkepigen, den rare Sophie fra Høvarthigaarden, og Stuepigen, først Augusta ~~Ung~~ senere Elisabeth Due-lund, og en Tid havde ogsaa Elgive Fenger, Datter af Pastor Theodor

Fenger, sit Værelse heroppe, mens hun boede hos Bedstemor og læste til Lærerindeeksamen.

- Af Billederne, der hang ovenpaa, mener jeg at kunne huske et Lithografi eller Stik af "gamle Onkel Christian" (Livlægen Chr. Fenger) og et Lithografi af Maren Kirstine Meinert, f. Noe, det sidste efter et Maleri, der i sin Tid tilhørte Godsforvalter Krørup paa Gl.Køgegaard. Desuden hang der i en bred Guldramme et fint Silkebroderi: en Skaal med Blomster, udført af Bedstemor som^{ung} (nu udenfor Familien). Der var et smukt Sortkunststik efter et Maleri, hvor man saa en fortvivlet Mor med sine Børn i et sønder-skudt Hus, medens Kampen rasede i Dalen nedenfor, et (mindre godt) Lithografi af Napoleon ved Overgangen af Alperne, (begge hos mig) og adskillige andre mindre Billeder. - Det er særlig vanskeligt at huske Billedernes Placering, da de ved senere Flytninger kom til at hænge anderledes. Saaledes kan jeg nu ikke sige, hvor det store Fotografi af Tante Hanne og Tante Helene med deres Venner, Fotografiet af Maleriet af Strandgade 6 og Fotografiet af "Landlyst" - eller Fotografiet af Erik (?) Henningsens Maleri af Folk, der udenfor Adressekontoret læser den nye Adresseavis paa Opslagstavlen - den Gang var anbragt. Heller ikke husker jeg, hvor et sort Marmorur (som nu tilhører min Bror Gustav) havde sin Plads.

Haven var ret rummelig; den største Del af den laa til venstre for Huset, set fra Rathsacksvej, foran Huset var der en smal Forhave. Langs dennes korte Side gik fra Vejen en Sti ind til Huset, paa hvis højre Side Indgangen op ad en Trappe var. For Enden af Stien var der en lille Gaard, omgivet af Plankeværker. (Her fandt jeg som Dreng den største, danske Aftensværmer "Dødningehovedet", det eneste Eksemplar jeg er stødt paa; jeg samlede den Gang paa Insekter; jeg havde ogsaa et Akvarium, bl.a. med store Vandkalve, fanget i Kanalerne i Frederiksberg Have; de maatte dog afskaffes, da en af Vandkalvene havde fundet paa at flyve ind i Tante Hannes Seng). Op ad Huset groede Roser (Gloire de Dijon), og der var et Espaliertræ med Abrikoser. Paa Plænen stod et Træ med pragtfulde Louise Bonne Pærer. I ^{eller to} et/af Hjørnerne var der et Lindelysthus. Bag Huset var der en lille Plads, der var velegnet til Eenmands-Tennisspil op mod Husets Mur. - Haven blev passet af en Handelsgartner.

- Og hvor var der dog mange gamle fine eller ejendommelige Ting i Huset! (Nogle af dem er allerede nævnt ved Omtalen af de tidligere Ejere). Af Ting, der nærmest vedrørte Bedstefar, var der en lille Merskumpibe med Sølvlaag (nu hos mig), en smuk 8-kantet Mahog-

ni-Tobaksdaase (nu hos min Søn Steen), en guldbelagt Knap til en "Holberg-Stok" (nu hos mig) og en Brystnaal/^{med Brillanter}, en Gave fra Kong Frederik VI. (nu hos Poul). Alt dette havde tilhørt Bedstefars Farbror, Livlægen Christian Fenger, Desuden havde han en stor poleret, brun Træske med Ornamenter (og "Cigares et tabac") indlagt i Metal, tidligere tilhørende Konferensraad Knud Christensen (nu hos mig), og et sort, fast Læder-Cigarfederal med stive Enkeltrum, som er virkelig praktisk og som jeg bruger den Dag i Dag. Endvidere en grøn, hæklet lang Silkepung med forskydelige Metalringe om, en Barberskaal, dekoreret med Blomster, af det gamle Porcellæn fra Fabrikken i Kbhvn., en nyere, forgyldt Kontorkop med Vedbendløv fra samme Fabrik (alt hos mig), et meget slidt Sølvbæger (nu hos Poul), med en Indskrift, hvorefter det er foræret Bedstefar af "Holms Familie" (efter at han havde hjulpet Familien ved økonomiske Foranstaltninger, da hans Ven Alexander Holm var blevet sindssyg), samt en tynd Urkæde af meget fint, blegt Guld med 2 Guldlæse (nu udenfor Familien), som han havde faaet af en Apoteker Christens i Vestindien, da han havde ordnet nogle Pengesager for ham. Bedstefar holdt den gemt i Haanden, da han kom hjem til Bedstemor og sagde: "Mor, vil du have den Seglgarns-snor?" Endelig en Læder-Læsepult med indsat fint Broderi (en sort Pudel), som Bedstemor havde udført og foræret ham (nu hos mig), og en lille 4-kantet Perlemorsæske med udskaarne Blomster (nu hos min Søn Ole). Bedstefars store, gamle tynde Guldur er blevet stjaalet, hans Guldurkæde tabt og den tilhørende Kvast stjaalet.

Bedstemor havde jo faaet Undervisning i Tegning og Maling og havde gode Anlæg derfor. Jeg har 2 af hendes Tegnebøger (Blomster, Frugter, Hoveder) og en større smuk Tegning fra 1831 (da hun var 17 Aar) af en yndefuld ung Pige med Turban paa Hovedet. Det er vist i Reglen Kopier, men de er nydeligt udført. Desuden har jeg en Brevpresser, en Visitkortmappe og en Visitkortskaal, alt af Træ, som hun har prydet med smaa Blomstermalerier. - Bedstemor havde bl.a. en ejendommelig Indretning af Sølv, Ben og Træ med en blaa Emailleplade; den kunde med en Sølvkrog fæstes i Bæltet, efter at et Garnnøgle var anbragt paa Vinden, og der var Kæder, som endte i smaa, aabne Sølvkrammerhuse, hvor Strikkepindene kunde anbringes (nu hos mig). Hendes Smykkeskrin af sortpoleret Træ med Metalindlægning tilhører ogsaa mig, ligesom 2 smaa lakerede Metalbakker med 2 Staalsakse, beregnet til at afklippe Lysetaner og forsynet med et Rum, hvori Tanen faldt ned (de hørte til hendes Udstyr[†]). Bedstemors Dessertstel fra Bing og Grøndal med Sommerfugle og Blomster er ogsaa havnet hos mig, ligesom

[†]) Det ene Sæt nu givet min Datter Vibeke, det andet min Datter Ingrid

et kinesisk Par Kopper med overordentlig fint udførte Figurer i et Landskab, hovedsagelig i sorte Konturer, paa Overkoppens dog brune, men Ansigt og Hænder har røde Konturer og en rødlig Tone, ogsaa Munden er i flere Tilfælde rød, og den røde Farve liver desuden op paa enkelte andre Steder/^{som}- af og til-paa Skoene og paa Trærnes Grene. Langs Underkoppens Rand og den indvendige Rand af Overkoppens gaar et delvis afslidt forgyldt Baand med Slyngninger og Blomster. Det er forskellige Scener, hver med 3 Personer, der fremstilles paa Overkoppens og paa Underkoppens. (Mit Eksempel var i Stykker, da jeg fik det, og er ikke alt for godt restaureret, men min Bror Poul har 2 Sæt tilsvarende hele Kopper). Jeg har endvidere Bedstemors ganske lille, flade, ornamenterede Sølv-Lugtedaase, paa hvis ene Side der staar "Necessair" og i et Skjold I, paa den anden Side "Souvenir" og i et Skjold C, men hvorfra den oprindelig stammer vides ikke; ingen Christensen af hendes Slægt havde et Fornavn, der begyndte med I. - I Bedstemors Sølvskab var der, foruden en stor Del gediegnede Skeer og Gafler og flere Sæt Sølvstager, en Sølvkaffekande af en buklet Form med indpressede Blomster (der kom til Kirsten Meyer) og tilsvarende Thekande, Sukkerskaal og Flødekande (nu hos min Bror Gustav), en Sølvkaffekande i Tøndeform med en Blomst paa Laaget (hos Gustav), et Sølv-Fiskestel (hos Poul), en Sølvkageske i Rococostil med en Hyrde, og en Sølvbryllupsgave til mine Bedsteforældre: en Sukkerskaal af presset Sølv, hvis ornamenterede Fodstykke bærer en Løve i Kamp med en Slange og øverst en blaa og hvid slebet Krystal-skaal (begge Dele hos mig).

- Bedstemor havde graablaa Øjne; hun var ikke ret høj, men hun havde Rejsning og holdt sig længe rank. Endnu i de første Aar, jeg boede hos hende, saa hun ud som paa Olriks Tegning fra hun var 71, men i sin høje Alder blev hun kroget, hendes Øjne svækkedes og hun gennemgik en Øjenoperation, men det blev aldrig helt godt igen. - Far skrev d.22.10.1898 til Tante Hanne: "Mange Tak for dit venlige Brev, som vi modtog idag, og for den gode Ederretning om Bedstemoders Øjne. Det var den bedste Bryllupsgave Du kunde sende os - Nu ere de Smaa gaaede i Seng efter at vi have holdt et lille Bryllupsgilde med dem med Kager og søde Snapse, og nu synes vi, at det kunde være passende at skrive til Dig. Det er nu 23 Aar siden jeg begyndte at komme paa Hauchs Vej, og i den Tid har Du og Bedstemor trofast staaet os bi ved enhver Lejlighed, og vi kunne derfor ikke holde Bryllupsfest uden at takke Eder for Eders Venskab overfor os ....." - Men i et Brev til mig af 31.12 1898 skrev Tante Hanne:

"Her have vi det forholdsvis godt, Moder kan gaa omkring uden Stok, men hun havde jo ventet mere af Brillerne, Christian mener det kommer, men det er ikke saa morsomt at vente videre; Lyset er jo meget daarligt, og efter hvad jeg kan see, skal hun bruge meget deraf, men strikke kan hun og med god Belysning sye Korssting, som I vel saae af Prøven, jeg sendte." - Bedstemor havde været en dygtig og myndig Husmor og arbejdede altid med et eller andet. Som ung Kone havde hun hjulpet paa Økonomien ved at sy Poser, og efter hvad jeg har forstaaet, syede og strikkede hun selv sine Børns Tøj og Undertøj (og fortsatte med Børnebørnenes), foruden at hun udførte fine smaa Broderier, syede Kanevas-Puder og store Kanevas-Tæpper og med Silke broderede sine store Portièrer. Det var haardt for hende, da hun i sine sidste Aar maatte opgive det meste af dette og heller ikke kunde læse. Hun maatte saa nøjes med at strikke (hun hadede at sidde med Hænderne i Skødet), medens Tante Hanne læste højt for hende - det kunde hun gøre, medens ogsaa hun strikkede. Efterhaanden overtog Tante Hanne stilfærdigt og hensynsfuldt Husets Styrelse. Der var hyggeligt i Hjemmet, og Tante Hanne hjalp og støttede Bedstemor paa alle Punkter; hun var ganske blottet for Egoisme, kærlig og trofast, harmonisk og venlig i al sin Færd.

Tante Hanne havde en køn fyldig Skikkelse og smukke Hænder. Hendes Teint var brunlig, og hun var mørkhaaret, men fik senere helt hvidt Haar. Det var glat, skilt midt i Panden og sat op med en Knude i Nakken. Hendes lidt store Mund smilede saa venligt, og under de stadig mørke Bryn havde hun gode, smukke dybt brune Øjne. - Hun gik smukt og ladylike klædt, men havde en beskeden, af og til lidt forlegen Fremtræden. Hun var ellers klog nok og var vel uddannet paa mange Omraader. - Der er ikke mange fagmæssige Fotografier af hende, og de er ikke særlig gode, men jeg har taget adskillige Amatørbilleder, som - sammenlagt - giver et godt Indtryk af hende, bedst er vel nok det, hvor hun sidder og strikker i Pudesofaen under sin Fars Portræt (paa Carl Bernhards Vej).

Hun og Bedstemor udgjorde jo en Enhed, og det var ofte svært at sige, hvem af "Bedsterne" jeg skyldte den eller den Velgerning; de var begge to enestaaende venlige og gode mod mig. Men nærmest kom jeg Tante Hanne, der tog sig særligt af mig, fik væsentlig Betydning for min Udvikling og var som en anden Mor for mig.

- I Ferierne var jeg altid i Nysted, og i Sommerferien var "Bedsterne" altid med, i alt Fald til 1898, da jeg blev Student og Bedstemor var 83 Aar gl.; de var jo Fars og Mors nærmeste Venner, men

Bedstemor holdt ikke rigtig af vore Sejlture, hun vilde kun med, naar det var, hvad Far kaldte "Bedstemor-Vind", det vil sige næsten ingen Vind. - Da jeg var begyndt at ryge og Tante Hanne mente, det var skadeligt at ryge ordinær Tobak, bestilte hun en Gang flere Hundrede Philip Morris Cigaretter til mig (som kostede lige saa meget pr. Stk. som fine Cigarer). Min Ven Henrik Bang, der var med hjemme i Ferien, og jeg var maalløse og syntes, det var urimeligt at spendere saa fine Ting paa os, men vi røg dem jo alligevel med største Velbehag.

Der var et særligt Tillidsforhold mellem Mor og "Bedsterne"; hun var jo Bedstemors yngste Datter og meget yngre end Tante Hanne, og hun søgte ofte Støtte hos dem, naar der var noget i Vejen, som naar hun eller Far eller Børnene var syge; saa boede hun hos Bedstemor, mens hun søgte Lægehjælp i København, eller fik Tante Hanne til at komme ned til Nysted - og altid rejste Tante Hanne derned med den største Beredvillighed, og hendes harmoniske Ro og dybe Venlighed har sikkert virket velgørende. - Gennem Kirkebøgerne kan det ligefrem dokumenteres, hvor stor Pris Far og Mor satte paa Tante Hanne. Hun har staaet Fadder til alle deres 6 Børn.

- Da jeg kom ind i Latinskolen foresatte Tante Hanne sig at lære Latin samtidig med mig og holdt ogsaa ud i et Par Aar. Hun interesserede sig for Sprog - og ogsaa for mig. Da jeg første Gang blev Nr. 1 i min Klasse, spurgte en af mine Kammerater mig, hvordan det kunde være; i Fru Lundings Skole havde jeg jo "ikke været noget videre". Jeg svarede blot, at nu bestilte jeg noget. Men det var Tante Hanne, der lærte mig at koncentrere mig om det, jeg læste, og grundigt at sætte mig ind i det. - "Bedsterne" forærede mig ogsaa et stort, tysk Værk med en Mængde Billeder af Alverdens Dyr, sikkert for at styrke mine Kundskaber i Naturhistorie, ligesom de i Tidens Løb for mig subscriberede paa Beering Liisbergs "Napoleon", "Felttogene i vore første Frihedsaar", Baches "Nordens Historie", Shakespeares dramatiske Værker, "Folkenes Historie", den af Julius Clausen redigerede "Verdens-Litteraturhistorie" og Julius Langes "Udvalgte Skrifter". Bedstemor holdt iøvrigt "Læsetaske" og havde Konto hos Høst i Bredgade, hvorfra der jævnlig kom Bøger "til Gennemsyn". - Af Bøger i "Bedsternes" Bogskab kan jeg nævne Cesare Cantus Verdenshistorie, "La Religion Romaine" (med Bedstefars Navn i), 1. Bind af et fransk illustreret Pragtværk om Romernes Historie, Sechers græske og romerske Mythologi, Holbergs Komedier (vistnok den næstældste Udgave), Hammerichs "Johannes Ewalds Levned", den lille Bog om Martha Helene

Fenger, P.Hansens "Illustreret dansk Litteraturhistorie" og "Den danske Skueplads", Fru Heibergs og Fru Sødrings Erindringer, Galtschiødts "Danmark" og Fru Jerichaus "Rejseskildringer". (Det meste heraf er havnet hos mig).

Tante Hanne faldt en Gang paa, at vi skulle øve os i at tale Fransk, og der arriverede saa en Frk.Heiberg, som en Gang om Ugen konverserede paa Fransk. Desværre laa det ikke rigtigt for mig - men Tante Hanne parlerede med største Dygtighed.

- "Bedsternes" lille, gamle Mønt-og Medaillesamling (hovedsagelig Sølv) blev anvendt paa lignende Maade som i min Oldefar Pastor Rasmus Fengers Tid. Ved særlige Lejligheder, eller blot naar de vilde glæde mig, gav de mig ofte en Mønt eller en Medaille (jeg var vist allerede da begyndt at samle lidt selv), og efter adskillige Aars Forløb forærede de mig Resten af Samlingen under eet. Det hele interesserede mig meget, og jeg supplerede den efterhaanden op med mere beskedne Kobbermønter og -Medailler. Langt senere kom jeg til bedre Erkendelse, rekonstruerede den oprindelige Samling, hvis Sammensætning jeg tydeligt kunde huske, og gav mine Sønner det, jeg selv havde samlet. (Det ærgrede mig nu meget, at jeg i sin Tid i Pengetrang havde skilt mig af med en lille Guldmønt med Catharina II.^s Portræt).

- Jeg husker, at jeg et af de første Aar, jeg boede hos Bedstemor, havde stort Drengeselskab af mine Skolekammerater (hvor min Farbror, Onkel Alfred var med for at kunne gribe regulerende ind, hvad der dog ikke blev Anledning til; han legede iøvrigt med); men ellers kom mine Venner og Bekendte i Reglen enkeltvis og blev altid godt modtaget. - Jeg kom som nævnt en hel Del i Theatret, men ogsaa til Koncerter i Musikforeningen og Cæcilieforeningen, gik senere ogsaa meget paa Kunstudstillinger (og Museer) - og spillede iøvrigt Tennis. Pengene sørgede "Bedsterne" for. - Søndagene var jævnlig optaget af Familiemiddagene hos Bedstemor, Tante Helene og Tante Mine; men adskillige Gange kørte vi i Wienervogn ud i Skoven (f.Eks. til Fortunen eller Kørø), vist ofte sammen med Tante Mine eller Tante Helene. - I et Brev fra ca. 1895 skriver Tante Hanne: " .... Tante Mine har besøgt os og foræret Bedste nogle ganske dejlige Gardiner, netop saaledes, som vi holde allermest af dem; idag gaae vi nu paa Charlottenborg og tage Tante Mine med, ... Du kan troe jeg sætter Pris paa mine to rare Gamle, som lade til at ende deres Liv fredeligt og godt ..." - Bedstemor fik af og til Besøg af sine gamle Veninder Louise og Emma Schultz, vistnok Søstre til Kontreadmiral J.P.Schultz.

Der kom ogsaa to noget yngre Frøkener, Marie og Ida Anholm. Men el- lers var det mest Fengere. Bedstemor var vist nu Slægtens ældste, og mange af Bedstefars Brødres Børn kom og besøgte hende, jeg husker saaledes Ludvig, Ferdinand, Christian (Huslægen), Christine Just, Helene Ehrenreich, Ida Fraas, Marie Balslev, Palmer, Tabitha, Folkvard, Clara Wærnøcher (Tante Hannes Veninde), Immanuel, Evald, Alma Bock. (Tante Hanne havde en meget kær Ungdomsveninde, Bertha Salomonsen, men hun døde tidlig, og hende har jeg aldrig set).

- At Jernskrinet stadig kunde lukkes op, kan ses af, at alene Skiftet efter Tante Hanne viser, at hun og Bedstemor havde ydet Slægtninge Laan paa i alt 18.200 Kr. hvoraf dog 2.144 Kr. var afdraget og 11.000 Kr. sikret ved Pant i fast Ejendom.

- Tante Hanne, som var meget musikalsk, spillede overor- dentlig smukt med et let og fint Anslag. Hun havde vist bl.a. spil- let hos sin lidt ældre Kusine, Komponisten Johanne Fenger, hvis enkle og skønne Sange vi alle holdt meget af. Tante Hanne havde megen Glæ- de af sin Musik, og hendes Nodeskab var fyldt med gode Ting. Hun spillede med Lethed fra Bladet og kunde paa staaende Fod sætte en Sang ned, naar den laa for højt for Stemmen. Jeg havde en god Stemme og var glad ved at synge, men jeg var ikke særlig musikalsk. Tante Hanne lærte mig en Mængde Sange (vi begyndte med "Danmarks Melodier" og den "Den danske Vaudeville", men senere fulgte en stor Del af den danske og tyske Sangskat; hun akkompagnerede meget smukt, naar jeg sang, og hun terpede Stemmer med mig, efter at jeg var kommet ind i Studentersangforeningen.

- I August 1900 kom min Bror Poul ogsaa til at bo hos "Bedsterne", efter at han var kommet ind i Metropolitanskolen, og Tante Hanne begyndte ogsaa at læse Latin med ham. Men i Marts 1901 døde min kære gamle Bedstemor, og Tante Hanne og vi flyttede saa hen i en Lejlighed, Carl Bernhards Vej 15^{2.Sal}, Frederiksberg. Jeg havde da boet hos "Bedsterne" i omtrent 9 Aar. Bedstemors Efterladenskaber blev delt mellem hendes 3 Døtre, som hver fik 60.389 Kr. (Løsøret iberegnet). I Januar 1902 døde saa Tante Mine, efter hvem hver af Bedstemors Døtre arvede 67.662 Kr. (herunder Løsøret). Paa Carl Bern- hards Vej havde vi den hyggelige Marie Andersen som Hushjælp, og den 70-aarige elskelige Stine kom, ligesom tidligere, og strøg.

Jeg kom om Søndagen ofte til Familiemiddag hos min Ven Henriks Forældre, Professor Bernhard Bangs paa Landbohøjskolen, og efter at Bedstemor var død, inviterede den elskelige Fru Bang (f. Klee) Tante Hanne med, for at hun ikke skulde sidde ene. (Poul var

nemlig blevet Ven med Henriks Fætter Fred Klee, der boede hos dem). Tante Hanne var taknemmelig derfor, og jeg tror, det blev til Glæde for begge Parter.

Vistnok fra 1902 er et Brev, som Tante Hanne har skrevet til mig fra Nysted, hvor Mor var blevet syg: "Her sidde vi i al Hyggelighed og have det rigtig godt, Moder har det lidt bedre, og jeg haaber det skal nok gaae; hun er da nede i Dagligstuen, og gaaer omkring, hun er glad ved, at jeg er kommen, og vi ønske, at Poul og Du ogsaa var her. Min Reise gik udmærket; der var ganske mørkt i Coupéen, saadan havde de dækket med Tæpper mod Kulden. Følgen deraf var, at jeg maatte prise min Lykke, da jeg ikke fik en Herres Reisetoi i Hovedet, men kun blev sparket; da han opdagede, at der var én og tilmed en Dame, fjernede han hurtig baade sig og sin Bagage, og jeg satte mig til at læse og mærkede slet ikke, at Veien gik, saa morsom var Jules Verne. Overfarten var saa deilig, som Du ikke kan tænke Dig, Solen skinnede og Belysningen var saa smuk og klar, som jeg aldrig har set; den var ligefrem gjennemsigtig i sin Klarhed, og saa kold, at man ligefrem kunde see, hvor koldt det var. Nu farvel min Ven, jeg troer det gaar altsammen godt."

Et lille Brev til mig fra Tante Hanne, skrevet i Nysted 28.7. (1903 ?), viser lidt om, hvor large hun var: "..... vi glæder os alle til at se Dig og Banke" (Henrik Bang) "paa Lørdag. Hvad Penge angaar saa kan Du have ligesaa mange, som Du behøver. .... Du maa endelig købe baade Cigarer og Bolde. Poul spiller jo hver Dag, saa de, han havde med, due vist ikke meget; tag i det Hele, hvad Du skal bruge. .... Køb hvad Du trænger til eller har Lyst til, Du veed, det er mig altid en Glæde at kunne gjøre Noget, som fornøier Dig; Reisen til Snekkersten giver jeg Dig selvfølgelig. ... Her er stor Sorg, den nye Piphans har taget Reisaus og er umulig at faa ned af Asketræet, Gustav er utrøstelig; vil Du ikke gaae ind til Sønchsen og bede ham sende en Kanariefugl, en Han, til Gustav. ... Naturligvis paa min Regning."

I 1904 havde Far og Mor Sølvbryllup, og Tante Hanne havde i den Anledning hos Maleren P.Mønsted bestilt et Billede af Nysted, set fra den gamle Skanse paa Pynten ved Indløbet til Nysted Bugt. (Ved Fars energiske Initiativ var Omraadet ved Skansen blevet købt af Byraadet og en lang Spaseresti dertil anlagt i en Bue langs Bugten. "Skansen" var Fars "Kælebarn", og den betød meget for Byens Folk, der tidligere kun havde haft Mulighed for at spasere

paa Aalholm Slots Grund paa den anden Side af Bugten). Nu viste det sig imidlertid, at Postmester Andersens i Nysted havde haft en lignende Ide, idet de havde faaet fremstillet et meget stort Fotografi af selve Skansen, som de vilde give mine Forældre. For ikke at gøre Postmesterens kedede af det, fandt Tante Hanne saa paa/^{en}anden Sølvbryllupsgave - og ventede et Aarstid med at give Far og Mor Maleriet, der blev et meget stort og smukt Billede. (Det tilhører nu Gustav).

Efter at jeg i Juni 1905 var blevet juridisk Kandidat - jeg havde da boet 4 Aar hos Tante Hanne - , holdt hun, Poul og jeg Sommerferie i Nysted, men i August vendte Tante Hanne og Poul tilbage til København, og nu havde de Gustav med, der hidtil havde gaaet i Realskolen i Nysted, men nu skulde i Latinskole. I et Brev af 24.8.1905 skrev Tante Hanne til mig: "Min egen kjære Dreng. ...Jeg er lige kommen hjem fra en Tur til Otterstrøm og Hjorth, Gustav skulde nemlig første Gang til Præsten, og da jeg ingen Seddel havde givet ham med, var jeg bange for at de ikke skulde slippe ham løs. Der traf jeg Inspecteur Ipsen (som Gustav allerede kalder Ip), det var en rigtig venlig Mand, og jeg fik Indtryk af, at Gustav stod sig godt med ham. Igaar havde vi et voldsomt Regnveir, og da Poul havde faa Lektier og Gustav slet ingen, tog vi Hat og Paryk paa og ilede ind til Casino; Poul copierer complet, hvad han er vant til at see Dig gjøre, han tóg Billetter, passede paa at Gustav ikke slap bort i Trængselen og havde dog et Øie med mig. De morede sig udmærket og trallede og fløitede Musikken, da vi kom hjem; kun mærkede jeg, at Gustav ikke har lært meget græsk Mythologi, men han var med, saasnart der kom en Hentydning til, hvad der sker i Nutiden. Poul proppede ham fra den ene Side, og jeg fra den anden, og til Slutning var han glimrende inde i alle Guderne; hvorvidt det nu egentlig er en god Maade at gjøre deres Bekjendtskab paa, er nu et andet Spørgsmaal; men Drengen vidste ikke rigtig, hvad han skulde gjøre med sig selv i Regnveiret og uden Lektier, og saa foretrak jeg Orfeus for Gustav Wied. Hils nu Din Fader og Moder, jeg skal gøre mit Bedste, og jeg fik Indtryk af, at der hersker en fornøielig Stemning blandt Drengene, som jeg saae paa Legepladsen, skjøndt der er stærk Commando. Gustavs Sidekammerat boer lige ved os, og de følges allerede fra Skole."

Kort efter tiltraadte jeg "mit Livs store Rejse" for et rundeligt Beløb, som Tante Hanne i sit Hjertes Godhed havde foræret mig, og jeg kan ikke være hende nok taknemlig for al den Skønhed,

jeg fik at se, og for hele det Udbytte, jeg fik af Rejsen. Jeg anlagde den som en Studierejse til Dyrkning af mit "Bifag": Kunst og Kunsthistorie og hjemsøgte ihærdigt Samlinger, Kirker og Paladser i Tyskland, Østrig, Schweitz og Italien ned til Napoli. Rejsen, der varede 4 Maaneder (jeg kom tilbage til Jul), blev - skønt jeg ogsaa dyrkede Naturen - ret anstrengende, men gav mig bl.a. et udmærket Overblik over Kunstens Mestre - og andre - i de forskellige Perioder; jeg var ret godt orienteret i Forvejen, men jeg saa jo en Mængde for mig ukendte Kunstværker - og hidtil kendte jeg kun Gengivelser i Sort, nu saa jeg det hele i Farver. Jeg købte en hel Del Postkort og navnlig større Fotografier efter Kunstværker, men ellers rejste jeg nogenlunde spartansk. Fra Rejsen sendte jeg skiftevis Breve hjem til Tante Hanne og til Far og Mor.

- Tante Hannes Gave viste sig at være saa rigelig, at jeg 5 Aar efter for Restbeløbet kunde foretage en 14 Dages Bryllupsrejse med min unge Kone til Norditalien og vise hende alt det smukke, jeg havde set her.

D.1.1.1906 tiltraadte jeg Stillingen som Fuldmægtig hos min Far i Nysted.

I 1906 blev Poul Student, og enten i dette Aar eller i Begyndelsen af 1907 blev Tante Hanne ramt af et Slagtilfælde, hvorved hendes ene Arm og Ben blev lammet. Tilstanden bedredes dog noget efterhaanden. Jeg har et udateret Blyantsbrev fra hende, vistnok fra Foraaret eller Sommeren 1907, skrevet med rystende Haand, men klart af Indhold. Hun fortæller om Drengene og skriver bl.a.: "Paa Søndag skal Drengene og Fred hen for at høre Jacob von Thybo læst af Olaf Poulsen, Jerndorff og fl.; det skal indledes af Vilhelm Andersen; du husker, vi bleve enige om, at Farce kunde være meget god, men med Maade. ....Jeg selv føler mig flinkere, det er som jeg kunde blive Menneske igjen".

Da Tante Hanne ikke kunne komme op og ned ad alle Trapperne til Lejligheden paa Carl Bernhards Vej, flyttede hun med mine to Brødre til en Stuelejlighed paa Hauchs Vej 13 (ved Siden af det Hus, hvor hun tidligere havde boet hos sine Forældre). Hun tog Marie med og antog til Husbestyrerinde Frk. Regine Nielsen.

Her besøgte jeg hende flere Gange fra Nysted, Hun vilde gerne høre mig synge, og saa akkompagnerede hun mig med een Haand. - Poul har fotalt, at min Fætter Knud Holck jævnlig kom op og saa til Tante Hanne og, for at adsprede hende, spillede Kort med hende. Kortene maatte saa anbringes saaledes foran hende, at de stod fast.

Det var besværligt for Tante Hanne at skrive, og med vanlig Energi lærte hun sig saa at skrive paa Skrivemaskine. Vistnok hen mod Slutningen af 1907 jeg fik et saadant Brev fra hende: "Nu er Ordet givet frit. Du veed maaske ligesom Poul ikke, hvad det er for noget Snak, jeg skriver, men de, som har levet, da jeg var ung, og jeg tror ogsaa i Din Tid, kjende det befriende Øieblik, naar de officielle Taler var holdt og man erklærede Ordet for frit. Det er nu sket for mig, jeg kan nu skrive til Eder derovre, skjøndt jeg ikke kan lade være at gjøre Feil endnu. .... Du maa finde Dig i, at jeg øver mig paa Dig, det er morsomt at see, om man er kommet et Stykke videre; det er noget andet end at skrive af."

I et Brev fra Julen 1907 takker hun for et Brev fra mig og undskylder, at hun ikke har svaret paa det foregaaende, "Men jeg har virkelig været saa lidt oplagt, og et Brev fuldt af Jeremiader vil jeg ikke saa gjerne sende."

Saa er der et Brev fra Maj 1908, hvori hun bl.a. skriver: "Sig til Fader, at nu er vi raske igen, saa han er velkommen, hvis han vil være hos os, medens hans Uniform bliver syet. Vi skal nok være gode mod ham. Tak Tulle for Blomsterne, Bøgegrenene staar endnu paa Dagligstuebordet."

I det sidste Brev, der er bevaret fra hende - fra Juli 1908 -, takker hun for et Brev fra mig og "for de mange gode og morsomme Fotografier; det maa være et godt Apparat, I have faaet af Fader. ... Det glæder mig ret at høre, at Du vil tage en Tur til London; det var nu ikke det Sted, jeg vilde vælge i denne glubende Hedê; man synes, lidt Bjergluft vilde være saa rart. ... Nu Farvel min Ven. Lykkelig Reise ...." (Jeg var borte 29.7. - 17.8.1908 for at se Kunstsamlingerne, bl.a. Parthenonskulpturerne)..

- Jeg havde skrevet til Tante Hanne, at jeg vilde komme til København og tilbringe Julen hos hende, men midt i December fik vi Meddelelse om, at hun havde faaet et nyt Slagtilfælde. Jeg rejste straks ind og saa hende endnu i Live, men vistnok uden Bevisthed. Jeg sagde til hende, at Toni og jeg lige havde forlovet os, og jeg ved, at det vilde have glædet hende meget at høre det, men jeg tror ikke, hun opfattede det. Hun døde d.18.Decbr. 1908.

- Hvad Tante Hanne har betydet for Bedstemor, for mine Forældre og Søsken og for mig, lader sig overhovedet ikke maale. For mig, der har boet sammen med hende og haft hende til Mor fra jeg var omtrent 12 Aar, til jeg blev Kandidat, 24 Aar gl., betød hun overmaade meget. At leve sammen med et forstaaende, elskeligt

og kærligt Menneske, der altid tænker paa at hjælpe eller glæde andre, og hvis Sind er roligt og harmonisk, er en Lykke. Hun er et af de Mennesker, jeg har holdt allermost af og savnet haardest.

- Tante Hanne havde i sit Testamente af 10.7.1902 bestemt, at Tante Helenes Datter Kirsten skulde have 20.000 Kr., og at jeg og mine Søskende skulde være Universalarvinger; vi fik hver ca. 23.000 Kr. (Løsøret indbefattet). For en Del af min Arv købte jeg siden Grund i Holte og fik opført et stort Blokhus, hvor nu Toni og jeg har boet siden 1916 og vore 4 Børn er vokset op. - Ogsaa dette skylder jeg altsaa Tante Hanne.
